

Halepçe Zaxo

SAYFA 6-7

8-14 ADAR / MART -1995

Fiyatı: 10.000 TL (KDV dahil)

50 bin kişinin aç 100 bin kişinin evsiz olduğu

Hayvan bakıcı antlatıyor?

ÇERÇEVE

Ödenen bedel ağırdır!

60'lı yılların sonunda taşlı-sopalı öğrenci hareketleri, silahlı gençlik hareketlerine dönüşmeye başladığı zaman, gençlik, ödeyeceği bedeli pek umursamıyordu. Kürt hareketi de, düşünce üretiminden, siyasal örgütlenme alanından, silahlı harekete dönüşmeye başladığı zaman, bu kez halkın ödeyeceği bedel gereken sorumluluk içinde değerlendirilemedi. 9 Yıl süren İran-Irak savaşı'nı fazlaca hissetmeyen Bağdat'ta, Körfez savaşı kapıya dayanmışken, çarşafli Arap kadınları, savaşı adeta bir şenlik olarak karşıladılar. Bağdat'ın bombalanmasından hemen sonra ise dehşetin tam da içinde buldular kendilerini.

Bu gün Kürt hareketi gerek içerde ve gerekse dışarda, sorunun gelip dayandığı kanlı gerçekliği görmek istemiyor. O kadar görmek istemiyor ki, yıllar önce çok farklı ilişkiler içinde ortaya çıkan ideolojik ve politik perspektiflere inanarak ya da inanamayarak sıkı sarılma ihtiyacı duyuyor. Oysa yaşanan bir faciadır ve facianın boyutları akıl almaz ölçüde genişlemiştir. Yalnızca Diyarbakır'dan gelen haber-

Kürt toplumu, Moğol istilasından bu yana böylesi büyük bir yıkım, böylesi büyük bir çöküş yaşamamıştı. Yüzyılları aşım günümüze ulaşan otokton bir toplum, bu gün artık "düşürülmüş" lüğün acılarını ve yokoluşunu yaşamaktadır. "Güneydoğu" nun Paris'i, bölgenin çöplüğüne, bölgenin genelevine dönüşmek üzeredir.

den bakılırsa bakılsın, Kürt toplumu, Moğol istilasından bu yana böylesi büyük bir yıkım, böylesi büyük bir çöküş yaşamamıştı. Yüzyılları aşım günümüze ulaşan otokton bir toplum, bu gün artık "düşürülmüş" lüğün acılarını ve yokoluşunu yaşamaktadır. "Güneydoğu" nun Paris'i, bölgenin çöplüğüne, bölgenin genelevine dönüşmek üzeredir. Ve yerinden-yurdundan kopmuş yüzbinlerce insan, kafileler halinde Batı'ya göçüyor!

Güney'de ise çok daha hazin bir durum var. Geçtiğimiz 1-1.5 ay içinde KDP ile YNK arasındaki savaşta, 1500 peşmergenin öldüğü belirtiliyor. Talabani, TC'nin Habur sınır kapısını kapatmasını, PKK'nin KDP ile savaşımında YNK'ya yardımcı olmasını isteyecek noktalara gelmiş durumda. Metropollerde ve Avrupalarda oturan "Bizim" teorisyenlerimiz ise, halkın ayakları üzerine dikildiğinden ve yükselen ulusal kurtuluş sürecinden söz ediyorlar. İşi boşalmış, boşaltılmış kavramların hiç kimseye, hiçbir şey anlatmadığı ise elbette ki biliniyor. Sorumsuzluğun bedelini ise halk kitleleri kan revan içinde ödemeye devam ediyor!

ler ve görüntüler durumun vahametini göstermeye yetiyor. 300-400 bin kişilik bir nüfus, bu gün 1 milyon 600 bin gibi müthiş bir rakama ulaşmış durumda. Resmi ağızlar her iki kişiden birinin işsiz olduğunu açıklıyor. 50 bin kişinin açlıkla yüzyüze olduğu ve resmi kurumların yalnızca 1300 kişiye bedava yemek dağıtabildiği bildiriliyor. Günde 10 bin ile 50 bin lira arasında değişen ücretlerle çalışmaya hazır binlerce insan, amele pazarlarında bekliyor. Hırsızlık, gasp gibi suçların artış oranı istatistiklere sığmıyor. Fuhuş, toplumsal bir facia olarak büyüyor. Eğer bir insan, satılabileceği en son değerini, vücudunu satmaya başlamış ise orada çürümenin, kokuşmanın bütün sınırları aşmış demektir. Neresinden bakılırsa bakılsın, Kürt toplumu, Moğol istilasından bu yana böylesi büyük bir yıkım, böylesi büyük bir çöküş yaşamamıştı. Yüzyılları aşım günümüze ulaşan otokton bir toplum, bu gün artık "düşürülmüş" lüğün acılarını ve yokoluşunu yaşamaktadır. "Güneydoğu" nun Paris'i, bölgenin çöplüğüne, bölgenin genelevine dönüşmek üzeredir. Ve yerinden-yurdundan kopmuş yüzbinlerce insan, kafileler halinde Batı'ya göçüyor!

Güney'de ise çok daha hazin bir durum var. Geçtiğimiz 1-1.5 ay içinde KDP ile YNK arasındaki savaşta, 1500 peşmergenin öldüğü belirtiliyor. Talabani, TC'nin Habur sınır kapısını kapatmasını, PKK'nin KDP ile savaşımında YNK'ya yardımcı olmasını isteyecek noktalara gelmiş durumda. Metropollerde ve Avrupalarda oturan "Bizim" teorisyenlerimiz ise, halkın ayakları üzerine dikildiğinden ve yükselen ulusal kurtuluş sürecinden söz ediyorlar. İşi boşalmış, boşaltılmış kavramların hiç kimseye, hiçbir şey anlatmadığı ise elbette ki biliniyor. Sorumsuzluğun bedelini ise halk kitleleri kan revan içinde ödemeye devam ediyor!

Güney'de ise çok daha hazin bir durum var. Geçtiğimiz 1-1.5 ay içinde KDP ile YNK arasındaki savaşta, 1500 peşmergenin öldüğü belirtiliyor. Talabani, TC'nin Habur sınır kapısını kapatmasını, PKK'nin KDP ile savaşımında YNK'ya yardımcı olmasını isteyecek noktalara gelmiş durumda. Metropollerde ve Avrupalarda oturan "Bizim" teorisyenlerimiz ise, halkın ayakları üzerine dikildiğinden ve yükselen ulusal kurtuluş sürecinden söz ediyorlar. İşi boşalmış, boşaltılmış kavramların hiç kimseye, hiçbir şey anlatmadığı ise elbette ki biliniyor. Sorumsuzluğun bedelini ise halk kitleleri kan revan içinde ödemeye devam ediyor!

Diyarbakır

●●● "Göç nedeni ile nüfusu patlayan Diyarbakır'da evsizlerin sayısı da 100 bini geçiyor. Bun insanlar, kentin uzak semtlerindeki boş arazilerde çadırlar içinde kalıyor. Kent merkezindeki her evde ortalama 40 kişi barınıyor."

Akşam gazetesi ısrarlı bir biçimde Diyarbakır'ı manşete çıkardı. Herkesin bildiği somut gerçek gazete manşetlerine tırmanınca Meclis de hemen harekete geçti. Kızılay, istenirse yardım yapabileceğini açıkladı. Bir bakan, şaşkınlık içinde, "Kent nüfusu 380 binden, 1 milyon 600 bine çıkmış, alt yapı bu yükü kaldırmaz, gerekeni yapacağız" gibi ne acınacak ve ne de gülünecek garip açıklamalar yaptı. Diğer açıklamalar da en az bu kadar utanç verici.

Bizi ilgilendiren olayın bu boyutu değil. Bizi ilgilendiren, Kürt sorununa çözüm üretme durumunda bulunan, muhalif Türk ve Kürt hareketlerinin üstünde hareket ettikleri dar ve katı zemin. Neresinden bakılırsa bakılsın, Diyarbakır'dan yükselen çığlık, Kürt sorununa çözüm üretme durumunda bulunan siyasi hareketlerin beyninde çınlamaktadır. Toplumsal deformasyonun boyutları ürkütücüdür. Her iki kişiden birinin işsiz, 50 bin kişinin açlıkla yüzyüze olduğu Diyarbakır, yüksek düzeyde ideoloji yapma meraklılarına bir şey anlatmıyorsa eğer, daha somut ve çıplak örnekler bulmak zor olacaktır. Esasen, Doğu'dan Batı'ya akan insan seli yeterli mesajları zaten bütün açıklığı ile ortaya koymaya devam ediyor. Ne var ki, Kürt halkının mücadelesine hala 60'lı yıllarda yükselen antiemperyalist ulusal kurtuluş mücadelelerinin gözlükleri ile bakan "bizim" teorisyenlerimiz, somut gerçekliği görmemekte, anlamamakta inat ediyorlar. Türkiye'nin metropollerinden ya da Avrupa'lardan Kürt halkına akıl vermeye devam eden aydınlar, politikacılar, "3 kişi de kalsa Kürdistan Kürdistan'dır" demeye devam ediyorlar. Arap bakallarından özenle çiğköftelik bulgur seçen muhacir devrimci, Diyarbakır'ın ara sokaklarında bedenini pazarlamaya mecbur olan Kürt kadınına ne söylemektedir? Emperyalist metropollerin metrolarında alkoliklerin balgamlarını temizleyen ve muhacereti artık bir hayat biçimi olarak alınının ortası-

na değişmez bir kader olarak kazıyanlar için söylenecek fazla bir şey yoktur elbette. Dolar turizmine açılan Küba'nın kristal kıyılarında "sosyalist" bir tatil düşünmek elbette ayıp değil! Ya da Ege kıyılarında bir evcik! Önünde küçücük bir bahçesi olabilir belki, ama içinde hiç bir zaman maviş maviş çocuklar olmayacak!!!

Bir TV programında "Bize gönderilen paralar 'car-cur' olmasın" dediği için adı "Carcur Beşir" e çıkan, Şırnak Belediye Başkanı Beşir Tatar da Kürttür. 10 bin korucuya hükmeden Tahir Adıyaman da Kürttür. Bağımsız Kürdistan'da Beşirler ve Tahirler hep olacaktır. Daha doğrusu Bağımsız Kürdistan'da bunlar yaşayacaktır. 20 yıldır, 30 yıldır muhacir yaşayan politikacı ise, Kürdistan'a dönmeyecektir. Türkiye'nin büyük kentlerine mevzilenen eğitilmiş Kürt insanı ülkesine dönmeyecektir. Kimenin de-facto bağımsız Kürt Federe Devleti'ne dönmediği gibi. Evi başına yıkılan, kimliğinin zulmu altında ezilmiş, yersiz-yurtsuz fukara Kürt insanı ise ideolojilerin açtığı azap çukurunda zerre zerre yok olmaktadır.

TC bir devlettir. Yukarı Mezopotamya Havzası'nın otokton/yerleşik halkı olan Kürtlerin büyükçe bir bölümü bu devletin siyasi sınırları içinde yaşıyor. Yukarı Mezopotamya Havzası'nın otokton halkı olan Kürtlerin büyükçe bir bölümü ise Çukurova'da, Ege ve Akdeniz Havzasında, özellikle de İstanbul'da oturuyor. Buralara yerleşmişlerdir. Kök salmışlardır. İç içe geçme o kadar yaygın ve o kadar geniş çaplıdır ki, artık ayrı ayrı ülkelerden değil, ortak bir yurttan söz etmek gerekir. Türkiye, yetmişiki buçuk milletle beraber, Kürtlerin de ortak yurdudur. Sorun, Kürtlerin bu coğrafyada Kürt olarak yaşama özgünlüğünde duruyor. Çok farklı şeyler de söylenebilir. Ulusların kaderlerini tayin etme hakkından söz edilebilir. Ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkının, bağımsız devlet kurma hakkına tekabül ettiği söylenebilir. Söyleniyor da! Bir de

Red Press Basın Gaz. ve İc. Ltd. Şti. adına
İmza ve Şahitlik: Ömer KÖTAN
Gen. Yay. Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Mahmut SÜRGE
Adres: La Martin Cad. Çelebi Ahi, No: 51, Kat: 5, Beşiktaş/İstanbul
Tel: (0212) 256 90 11 - Fax: (0212) 256 90 12
Başlık: Yazı, Şahit, Mafakasız, Doğum: Birlik Basın Doğum

Kır ne anlatıyor!

Yersiz-yurtsuz, işsiz ve aç insanlar Diyarbakır sokaklarında yatıyor.
50 bin kişi açlıkla yüzyüze. Her iki kişiden biri işsiz.

asıl, ölümün eşiğinde başını soka-
cak bir dam altı bulamayıp Diyar-
bakır sokaklarında, kaldırımında

uyumaya çalışan Kürt babasının,
Kürt anasının somut ve çıplak rea-
litesi var. Buna benzer binlerce,

onbinlerce insan Antep sokakların-
dadır. Mersin sokaklarındadır.
Adana'nın kenar mahallelerindedir.

*

"Diyarbakır imdat diyor" manşe-
tinin alt spotlarında şunlar yazıldı:

"Göç nedeni ile nüfusu patlayan
Diyarbakır'da evsizlerin sayısı da
100 bini geçiyor. Bu insanlar, ken-
tin uzak semtlerindeki boş araziler-
de çadırlar içinde kalıyor. Kent
merkezindeki her evde ortalama 40
kişi barınıyor."

"Devletin teşviklerinden yalnızca
% 1 pay alan kentte birçok işletme
kapısına kilit vurmuş durumda. Tek
odali bir gecekondunun kirası göç
nedeni ile 1 milyon liraya fırlar-
ken, 2 odalı dairelerin kiralari 2
milyondan başlıyor."

"İşporta-kent durumuna gelen
Diyarbakır'da 300 bin işportacı
akşam evlerine yemek götürmek
için ne bulurlarsa satıyorlar. An-
cak işportaya ayıracak 1 milyon li-
ra sermayeyi bulamayan insanlar
günlüğü 20-30 bin liradan amelelik
yapıyorlar"

Bingöl Belediye Başkanı S. Ay-
dar'a göre; Bingöl'ün nüfusu 40
binden 100 binlere fırlamış, köyler-
den göç edenlerin çoğu işsiz. Ay-
dar'a göre: "Bingöl bitpazarına
döndü. Ancak, bunlara engel ola-
mıyoruz. Çünkü geçinmek için baş-
ka çareleri yok!"

Mardin Belediye Başkanı A. Ka-
dir Tutaş, 1990 nüfus sayımına gö-
re 53 bin civarında olan nüfusun
100 bini bulduğunu söylüyor. Buna
karşılık, istihkakın eski nüfusa göre
verildiğini söylüyor.

Adana valisi N. Parmakmaksız,
kent nüfusunun % 50'sinin Güney-
doğu kırsalından huzursuzluk, eko-
nomik, eğitim ve diğer nedenlerle
şehirlere göç edenlerden ibaret ol-
duğunu belirtiyor.

*

Diyarbakır'dan gelen imdat sin-
yalleri, özellikle son 10 yılda mey-
dana gelen alt-üst oluşun fotoğra-
fını böyle çiziyor. Buna, Kürt Fe-
dere Devleti'nde sürdürülen iç sa-
vaşı ve son olarak da Zaho'da 80
kişinin ölümü ile sonuçlanan bom-
ba olayını eklemek gerekli. Kürt
aydınının, Kürt politikacısının gö-
revi, bu somut olayların somut tah-
lilini yapmaktır. Politika bu somut
olaylar üzerinde üretilebilir.

Doğrudur, Dünya Kürtleri ko-
nuşmaktadır. Dünya Kürt sorununa
çözüm aramaktadır. Peki, Kürtler
ne söylüyor? Kürtler ne istiyor?
Kürtler ne istemelidir? Bu sorulara
bu gün verilecek cevapların tümü
ya da hemen hemen tümü soyuttur.
Formüllerle sınırlıdır. Formüller
ise hayatın canlı gerçekliğine bir
şey söylemiyor. Diyarbakır bir
SÖS'tir ve dikkatle değerlendiril-
melidir.

Haftalık Pazar Postası Gazetesi, 4 Şubat 1995 tarihli 95. sayısında Kürtler Kürt Hareketini sorguluyor ana başlığı altında bir değerlendirme yazısı yayınladı. Değerlendirmede, gazetemizin başyazarı Orhan Kotan'ın görüşlerine de geniş ölçüde yer verildi. Özellikle Avrupa'daki okuyucularımıza Pazar Postası'nın ulaşmadığını varsayarak, O. Kotan'ın Pazar Postası'na verdiği cevapların tümünü yayınlıyoruz.

-Yeni Demokrasi Hareketi hakkında ne düşünüyorsunuz?

-Yeni Demokrasi Hareketi'ni, susmaya mahkum edilmiş bir toplumda konuşmaya cesaret etmenin bile ne ölçüde sarsıntı yarattığını kanıtlayan somut bir olgu olarak görüyorum. Ne yapacağı, nasıl yapacağı hiç önemli değil. Her gün camilerinden cenazelerin kalktığı bir toplumda, "Herkes Türktür, Türk olduğu için mutludur" tabusunun yanına, "Bu ülkede bir Kürt sorunu vardır, çözümlidir" diye ortaya çıkan genç bir insanın çok kısa bir sürede neredeyse bir efsane haline gelmesini anlatıyor YDH. Düşünmeyi ve hele hele düşünceyi dile getirmeyi cezalandıran resmi ideolojinin kasaturaların gölgesinde hep hazırda tutmak istediği bir toplumda, düzenin sınırlarından gelen bir ses olduğu için de, cebren ve hile ile diz çöktürülen insanları hareketlendirebiliyor.

-Federasyon, otonomi tezleri üzerinde ne düşünüyorsunuz?

-Eskimiş tezlerdir. Türkiye pratiğinde ne siyasal ne de toplumsal ihtiyaçlara cevap vereceğini sanmıyorum.

-Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı içinde bir statü olabilir mi? Son günlerde "Anayasal vatandaşlık", "Türkiye vatandaşlığı" tartışmaları çerçevesinde Kürtlerin kimliğinin yer alması görüşleri vardı. Buna ne diyorsunuz?

-İç politikanın kilitlendiği temel bir sorunu, Kürt sorununu içinden çıkılmaz hale getirme gayretkeşliği olarak görüyorum. Vatandaşlık yasal bir statüdür. Ancak, "TC'ye vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür" gibi bir dayatma sözkonusudur. Bunu kaldırmayı, yerine "TC'ye vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türkiyelidir" dersiniz, bir şey söylemiş olmazsınız. Birlikte yaşamamanın olmazsa olmaz koşulu, tam hak eşitliğidir. Bir vatandaş olarak senin sahip olduğun her hakkın, benim tarafımdan da kullanılmasını gerekir. Uydularla dünyanın birbirine bağlandığı günümüzde "Kürtçe yayın yapan televizyona izin yok", "anadilde eğitime izin yok" gibi tarih dışına düşmüş kötürüm yargılar ve ilkel yasaklarla devlet yönetmeye kalkarsanız, yılda 7 milyar doları savaş harcamalarına emzirmekten öte gidemezsiniz.

-Sizin diğer Kürt hareketleri üzerine görüşleriniz nedir? Sizi diğer Kürt hareketlerinden ayıran en temel özellikler nedir? PKK, Burakçılar, Şerafettin Elçi, DEP, Rızgari, Kavacılar vb guruplarından sizi ayıran özellikler ve görüşler nedir?

-İllegal Kürt hareketlerinin tarihsel olarak ömürlerinin olduğunu düşünüyorum. Buna bağlı olarak mevcut illegal Kürt hareketlerinin mevcut programları ile Türkiye'de faaliyet göstermelerinin hiçbir sakıncası olmadığını söylüyorum. Benim yaptığım şey, Kürt hareketlerinin ortak paydasını yakalamaktır. Realite'de yazılanlar Kürt hareketlerinin acil-pratik-politik talepler olarak formüle ettiği tezlerin yüksek sesle dile getirilmesidir. Bu tezler, Kürt hareketlerinin programatik hedeflerini ortadan kaldırmıyor. Fakat, bu programatik hedeflerin ya da tezlerin önemli bir bölümünün tarihsel olarak ortadan kalktığına işaret ediyor. Örneğin, her tarafından kan ve sefalet akan Türkiye'de, "Bağımsız-Birleşik Kürdistan" talebinin fazlaca anlamı olmadığını söylüyorum. 70'li yıllarda bu talebin teorisi yapılmıştır. 70'li yılların politik birikimi, ideolojik kapasitesi bunu gerektiriyordu. Marksın,

dünya devrimi teorisinin, tek ülkede sosyalizme dönüşmesi ne kadar somut ve maddi bir olgu ise, özellikle Körfez savaşından sonra Kürt sorununun içselleşmesi de o kadar somut ve maddi bir gerçekliktir. Bunu soyut olarak tartışmanın hiçbir anlamı yoktur. Somuta inmek gerekli. Bu bağlamda Türkiye'de Kürt politikacılarının açık, legal demokratik faaliyetlerini önemsiyorum.

-PKK üzerine ne düşünüyorsunuz? PKK'nın silah bırakması çözüm için bir adım olabilir mi?

-PKK, Türkiye'de iktidarların ve basının da coşkulu katkıları ile Kürt düğümünü kördüğüm haline getiren bir

DÜĞÜM!

olgudur. Nedenlerini ayrıntılı bir biçimde Kürdistan Press gazetesinde yazdım. Şimdi Realite gazetesinde yazmaya devam ediyorum. PKK sorununu PKK ile ya da PKK'nın sözcüleri ile tartışma gibi bir ilkem var. Bu nedenle burada fazlaca ayrıntıya girmem gerekli değil.

PKK'nın silah bırakması çözüm için elbette önemli bir adım olur. Ama bırakamaz. P K K ' n ı n tarih yazarı bir yazarın ifadesi ile "Bekaa'da mukim" Halvetili Abdullah'asilahı bıraktırmazlar. Son günlerde, Amerikadan esen rüzgarların fısıltılar halinde Türkiye'ye sızması ya da sızdırılması dikkatle irdelenmelidir. İlknur Çevik ile İsmet İmset'in aynı tezlerin farklı usuller içinde taşıyıcılığı yapmaları pek de hayra alamet değil.

-PKK'yı silah bırakmaya çağırıyorsunuz, neden böyle bir çağrı? Bu gerçekleşebilir mi? Bu gerçekleşirse devlet samimi davranabilir mi?

-PKK'yı silah bırakmaya çağırıyorum, çünkü, silah siyaseti boğmuştur. Kürt düğümü kördüğüm haline gelmiştir. Her tarafta kan akmaktadır. Toplum alt üst olmuş, üretim durmuş, hayvancılık tarihe karışmış, köyler yakılmış-yıkılmış, kentler ahlaki ve ruhi çöküntüsünün mezbelesi halinde.. Çok ağır, çok kanlı bedeller ödenmiş durumda. Eğer bağımlı ve güdümlü değilse PKK tek taraflı, koşulsuz ve süresiz ateş kes yaparak yolu açmaz zorunda. Ve şimdi bu 60 milyonluk toplum, adına faşizm denen ve Türkiye'de hep askeri darbelerle karıştırılan dehşetin tam da eşliğinde durmaktadır. Biraz daha zorlarsanız akıl almaz biçimler içinde bu eşikten cehennemin içine yuvarlanacaktır. Hiç tereddütsüz söylüyorum, Ortadoğu, Kafkaslar ve Balkanlar gibi volkanik bir coğrafyanın ortasında birinci derecede deprem bölgesi olan Türkiye bu

tehdidin hedef tahtasındadır. Eski Yugoslavya'da ortaya çıkan "etnik arındırma" bir istisna değildir ve Türkiye Satürün'de değil, yer kürededir.

Devletin samimi davranacağına dair en küçük bir işaret yoktur. Ve zaten Cumhurbaşkanı Demirel, Başbakanken "Türkiye Kürt realitesini tanımıştır, Osmanlı dağıldıktan sonra iki halk kaldı Türkler ve Kürtler. Bu devleti beraber kurduk. Şimdi artık kalkıp, Ortaasyadan beraber yola çıktık, yolda dillerimiz değişti diyemeyiz" dedikten bir süre sonra kendisine sorulan "Mesela Kürtlere Televizyon veric misiniz?" sorusunu çok açık bir biçimde "Hayır canım, hiç bir şey vermeyeceğim" diy-

erek cevaplandırmış bulunuyor. Tansu Hanım da, "Asla siyasi çözüm olmayacak" türünden bir bilmece cümle üretmiş durumda.

-Kürt hareketinin 70'lerin terminolojisini bırakması gerektiğini söylüyorsunuz. Bunu biraz açar mısınız?

-Kürt hareketi kendisini Marksizm-Leninizmin n a m u s bekçisi, antiemperyalizmin bölge jandarması sanıyor. Kürt hareketi b u n u n yanında kendisini "Kürdistan Devrimi"nin, "Türkiye Devrimi"nin ve nihayet "Ortadoğu Devrimi"nin trafik komiseri ilan etmiş durumda.

Oysa, -Türkiye'deki yasakları bir tarafa bırakıp Kürt literatürü ile söylersek, Güney Kürdistan'da üç yıla yakın bir süredir de-facto bağımsız bir devlet var. Irak'ın siyasi sınırları içinde bulunan bu devlete Irak giremiyor. Kürt Federe Devleti gümrük alıyor, vergi topluyor. Ve bu federe devletin siyasi sınırları içinde iki hareket düpedüz savaşıyor. Kürtler Kürtleri öldürüyor. Barzani, Talabani'nin Merkez Bankası'ndaki 14 milyar dolara el koyduğunu söylüyor, Talabani Barzani'nin günde 100 bin dolar tutarındaki gümrük gelirlerine ortak olmak istiyor. Türkiye'de faaliyet gösteren Kürt hareketleri ise buna ulusal kurtuluş süreci diyorlar.

Kuzey Kürdistan'da ise yalnızca kan ve ölüm var. Halk, kitleler halinde Çukurova, Ege ve Akdeniz havzasına güçüyor. Köyler yakılmış, yıkılmış, insansızlaştırılmış.. Metropol merkezlere üslenmiş olan Kürt aydını ya da politikacısı ise halen sosyalist Kürdistan için "teori" üretiyor. Ürettiğini sandığı teori, 70'li yıllarda yazılan metinlerden kopya çekmekten başka bir şey değil. Bu kopyacı kerataları başışlamak da mümkün ama, ortada öylesine dehşet verici bir kıyım, öylesine acımasız bir maddi gerçeklik var ki, gülüp geçmek mümkün değildir.

-Kürt hareketinin kendisini yenilemesi gerekir diyorsunuz? Eskiyen nedir? Kürt hareketi kendisini nasıl ve ne yönde yenileyecektir?

-Yakın dönemde biçimlenen Kürt hareketinin politik-ideolojik biçimlenmesi 70'li yıllara kadar gider. Biz 60'lı yıllarda üniversiteye geldiğimiz zaman "Doğulu halkımız" ve "Mahrumiyet bölgesi" kavramları vardı. 1970'in ortasından bu yana "Kürt", "Kürdistan" kavramları kullanılmaya başlandı ve ideolojik yapı oluştu. Tümü de Marksist olan Kürt hareketleri halen bu dönemde yapılan ideolojinin genel çerçevesi içinde durmaktadır. Oysa, Dünya alt üst oldu. Berlin duvarı yıkıldı. Doğu Bloku çöktü. Hiç kıpırdamayacakmış gibi görünen Sovyetler Birliği sarsıla sarsıla tarih sahnesinden silinip gitti. Körfez Savaşı bütün dengeleri değiştirdi ve bu arada çok açık olarak Kürt hareketi kendi içinde farklılaştı. O kadar ki, bu gün de-facto bağımsız Kürt federe devleti Kürtlerin ortak devleti değil, TC ile işbirliği içinde olan Irak Kürtlerinin devletidir ve onlar da yukarıda vurguladığım gibi birbirlerini yemekle meşgulüdürler.

Türkiye'de ise Kürt sorunu içselleşti, Türkiye'deki Kürtlerin bir sorunu oldu. Yalnızca bu kadar değil. Kürtler doğudan batıya doğru ardı arkası kesilmeyen bir toplumsal istila hareketinin içine girdiler. Bu gün artık Batıda yaşayan Kürt kitleleri, doğuda yaşayan Kürt kitlelerini ikiye, üçe katlamaktadır. Ve hemen eklemek gerekir ki, Kürtler Türkiye'de yaşayacaklardır. Türkiye'nin batısında yaşamayı bir hayat biçimi olarak seçen, geleceğini bu bölge üzerinde temellendiren Kürt kitlelerinin sayısı bir hayli fazladır. Burada şu ortaya çıkıyor. Türkiye Türklerin değil. Türkiye'de yaşayan 60 milyon insanın ortak yurdu, ama devletin kimliği Türktür. Ya da şöyle diyelim, devlet Türklendir. Buna diğer azınlıkların ya da etnik grupların fazlaca bir itirazı yok. Kürtlerin var. Kürtler, Türkiye'de Kürt kimliği ile yaşamak istiyor. Kürt olarak ezilmeden, horlanmadan, özgür bir yurttaş olarak yaşamak istiyor. Bunun yolunu, yöntemini bulmak gerekli. Çözüm, sınırlar çizmek, coğrafi hapisaneler, gümrükler ve telörgülerden geçmiyor. Çözüm, ilişkileri iç içe geçen, ortak bir kaderi paylaşan, ortak tehditlerle yüzyüze olan halk kitlelerinin mevcut durumlarına yasal bir temel ve siyasal bir statü bulmayı gerektiriyor. Türkiye Türklerindir söyleminin karşısı Kürdistan Kürtlerindir oluyor. Kürt siyasi hareketleri Kürtlerin Kürdistanı'na program yapıyor. Federasyon istiyor. Bağımsızlık istiyor. Kürtlerin toplam nüfusunun yaklaşık % 60'ı ise Türklerin Türkiye'sinde yaşıyor! Türklerin Türkiye'sinde Kürtler, dernekler kuruyor, dergiler çıkarıyor. Türklerin Türkiye'si'nin başkentinde siyasi partiler kuruyor, kongreler yapıyor! Bütün bunları bir araya getirirseniz Kürt hareketinin Türkiye'de kendisini yeniden ifade etmesinin; donuk, ölü formülasyonların yerine hayatın canlı gerçekliğine denk düşen politikalar üretmesinin kaçınılmaz olduğunu söyleyebilirsiniz.

Bunlara eklenmesi gereken en önemli sorun ise şudur: uluslararası sorunlar, ulusal sorunları çok açık olarak etkiliyor ve belirliyor. Rusya'nın Çeçenistan'ı işgal etmesi suyun kaynağıdır. Kartlar açılmıştır. Sonuçlanacaktır. Sorunların anahtarı petrol yoludur. Petrol'ün Akdeniz'e inmesine karar verilmiş ise eğer, Türkiye'de de Kürt sorununun şu ya da bu biçimde çözülmesine karar verilmiştir. Bu arada Suriye kilit ülke olmaktan çıkmaktadır. PKK'nın Moskova'ya taşınması, sonun başlangıcıdır. Esas sorun ise Türkiye'de yürürlükte olan resmi politikada, resmi ideolojide durmaktadır. Türkiye'yi yönetenler, Türkiye'yi yönetmeye aday olanlar zihniyetlerini, dillerini değiştirmek, ideolojik saplantılarından kurtulmak, çağdaş ve demokratik adımlar atacak kadar cesareti olmak zorundadırlar. Mevcut ilişkilerde ısrarlı olmak demek, sürekli yoksullaşmada ısrarlı olmak demektir. Baskı ve zulmün katlanarak artması demektir.

Son yıllarda, en çok değinilen konuların başında çağımızın niteliğine ilişkin saptamalar geliyor. Özellikle 1990'lı yıllara girdiğimizden bu yana, saptamalar, ikibinli yıllara yapılan göndermelerle birleştirilerek sunuluyor.

Gerçekte zamansal özellikleri bakımından ikibinli yıllar, bindokuzyüzlü yıllardan pek farklı olmalarına ve onların doğal ardılları olmalarına rağmen, sanki her şeyle riyle bambaşka özellikler göstereceklermiş, bir bitişi noktalayacak yepyeni bir başlangıcı simgeleyeceklermiş gibi geliyor. İki binli yıllar denince ister istemez insanda umut ve coşku dolu anlaşılmaz gizemli bir duygu boy veriyor.

Arasıra düşünürüm; ikibinli yıllar duygusunu böylesine başkalaştırır, böylesine gizemli kılan nedir diye. Başkaları, kafalarında bu konuda oluşan sorulara nasıl yanıtlara buluyorlar bilemiyorum. Doğrusu bilmek için çok ısrarlı bir çabanın içinde olduğumu da iddia edemem. Ama kendi sezgi ve bulgularıyla kendimce görebildiğim bir takım nedenler var. Bugünkü yaşamı hızla değiştirip dönüştürüyorlar, ama devasa güçlerinin toplumlarda yaratacağı asıl muazzam ve baş döndürücü dönüşümler, görülüyor ki ikibinli yıllara sarkacak. İnsanlık, olgun meyveleri aslında ikibinli yıllarda toplayacak. İşte, ikibinli yılları ağzımıza alırken duygularını taşıran gizemli ve coşku bu nedenle.

Nelerden bahsetmeye çalıştığımı anlamış olmalısınız. Haklısınız, bilimsel ve teknik alanda meydana gelen devrimci dönüşümleri kastediyorum. Elektronik sanayiinde ve bilgisayar dünyasında yaratılanlar, bunların ayrıca bilim ve yaşamın diğer alanlarına getirdikleri, özellikle genetiğin geldiği nokta... Doğrusu bilgisayar dünyasıyla genetiğin olağanüstü üniyesini sınırlarını, daha doğrusu sınırsızlığını daha şimdiden görmek büyük bir heyecan kaynağı.

Bu, üretici güçlerin ne denli ileri bir düzeye sıçradıklarının, bilim ve üretici güç yakınlaşmasının, iççeliğinin ne denli gerçekleştiğinin de göstergesi. Bilimin ve üretici güçlerin gelinen düzeyi, toplumsal yaşamı, üretim, paylaşım ve kültürel ilişkileri de baştan başa yeniliyor. Bugüne kadar bir türlü mümkün olmayan ya da çok yavaş ve cılız oluşan ilişkilere, varlık, hız ya da olgunluk kazandırıyor. Dünyamızın çok küçülmüş olmasını ya da yaşamın lokallikten, yalıtılmışlıktan ya da tek düzelikten kurtularak globalleşmesini, ben böyle anlıyorum. Daha bir kaç yıl öncesine kadar varolan kampaşmanın hızlı çöküşünü, dünyanın ister beğenelim ister beğenmeyelim bambaşka bir çehreye bürünmesini (büyük toplumsal depresyonların duralmasının ardından yer yer sarsıntı, çöküntü ve yükseltelerin oluşmasını, sürecin istikrar kazanmamışlığının göstergeleri olarak anlamak lazım) böyle anlıyorum. Devletler, uluslar, yerel topluluklar ve bireyler arasında yeni ekonomik, sosyal ve siyasal ve kültürel ilişkiler yayılıyor, ideolojilerin, toplumsal ve siyasal kavramların içerikleri değişiyor. Düşünce tarzları, perspektifler, umut ve hayaller değişiyor.

Evet, kiminin uzay çağı, kiminin bilimsel teknolojik devrim, kiminin iletişim, kiminin de bilgi çağı dediği ve hepsinde doğruluk payı olan bir çağdan, günümüzden başlayan, ama asıl olarak iki binli yıllara sarkarken şahlanacak olan bir çadan bahsetmeye çalışıyorum. Ve "Kürt Çağı" der-

"Kürt Çağı"

Murat CİWAN

ken, kapımızı çalıp içeriye girmeye başlamış bu çağı kastediyorum.

"Kürt Çağı"!? Şaşırmakta, belki de alay etmekte haklısınız. Parçalanmışlıkları, ezilmişleri, haklardan yoksun ve yoksullukları, geri kalmışlıkları, bilgisizlikleri kısacası sefillikleriyle Kürtler nerede, o devrimlere son veren muazzam devrimci dönüşümleri, sonsuz derinlik ve zenginliğiyle "bilgi çağı" nerede. Biliyorum "deli saçmalığına bak, behey adam eğil önce sürünen Kürdüne, sonra da başını göklere doğru kaldır da çağına bak" diyeceksiniz. Haklısınız.

Ama sabır ve tahamülünüze sığarak maksadımı açıklamak istiyorum.

Kişisel kanımca, hiç olmazsa Kürtler adına ulusal talep ve özlennlerle ortaya çıkan Ahmedî Xani'den bu yana geçen üç yüz yıl boyunca varolagelen çağlar, üretici güç ve üretim ilişkilerindeki düzey ve biçimleri; dolayısıyla biçimlendirdikleri bütün sosyal, siyasal ve diğer düzenleri, devletler, topluluklar ve bireyler arası ilişkileriyle Kürt ulusal kimliğinin serbestçe ortaya çıkıp özgürce gelişmesini dıştalan ilişkilerin çağları olmuşlardır.

Tarih baktığımızda kimi uluslar çağın gereklerine uygun mücadeleler vererek ulusal egemen topluluk haline gelirken, Kürtler aynı dönemlerde benzer mücadelelere girmelerine rağmen başarılı olamamışlar, adeta, çağlar Kürtlerin mücadelelerini, sanki vücuda uyum sağlamayan bir organizma gibi reddetmişlerdir.

Ulusal devlet olgusunun boyverdiği tarihlerden bu yana çağlara bir göz atalım.

Kimi uluslar, bir feodal beyin; etrafındaki kendi etnik kökeninden diğer beyleri altderek, onları kendisine bağlayarak, ya da bir dış düşmana karşı onları kendi etrafında birleştirerek oluşturduğu sınırlar içinde kurduğu ulusal devletlerle, kimileri de beylerin dış tehlikeye ya da iç yetmezliklere karşı kendi iradeleriyle anlaşarak oluşturdukları bir tür federal, merkezi yapıdan uzak ama ulusal birliği gerçekleştiren devlet niteliğindeki birlikler etrafında biçimlenmişlerdir.

Osmanlı ve İran imparatorlukları arasında sıkışıp kalan, her iki imparatorluğu da serhat boyları olan Kür-

distan'da ise Kürt beylerinin Osmanlı ve İran imparatorluklarıyla varolan anlaşmaları ve diğer siyasal sosyal ve diplomatik ilişkileri, hem bir Kürt beyinin diğer Kürt beylerini yenerek bütün Kürt topraklarını egemenliği altına almasına, hem de beylerin serbest iradeleriyle kendi aralarında anlaşarak bir tür adem-i merkezi ulusal bir devlet kurmalarına olanak vermemiştir.

Ardından 20. yüzyılın yarattığı ilişkilerin ortaya çıkardığı ulusal devlet kurma dönemi gelmiştir. Bu, çok bildiğimiz "klasik yol" la kazanılmıştır. Asya, Afrika ve Latin Amerika ulusları sömürgecileri ve işgalcileri ülkelerinden kovmak için silaha sarılmışlar, önce gerilla mücadeleleriyle ardından silahlı mücadeleyi ordulaşma düzeyine yükselterek ve bu mücadeleyi diğer pekçok mücadele yöntemleriyle birleştirerek, adım adım, parça parça topraklarını kurtarmışlar, sonunda ülkenin

●●● Kürtler, bütün yenilgi ve kısır döngülerine rağmen, hala geçmişte kalmaya başlayan çağa uygun "klasik mücadele yöntemleri"nde ısrar ediyorlar. Hala gerilla ya da peşmerge mücadelesini, ordulaşma düzeyine yükselterek adım adım toprak kurtarma ve bütün ülkeyi işgalcilerden temizleyerek birleştirme ve ulusal bağımsız bir devlet kurma stratejisini izliyorlar...

Nedense düşünmüyorlar: iki yüzyıl boyunca bu mücadele biçimleriyle vuruşa vuruşa geldiler, her seferinde de yenilgi zehirini tattılar.

tümünü işgalcilerden temizleyerek özgür topraklar üzerinde bağımsız ulusal devletlerini kurmuşlardır. Bunlar, düşmana karşı mücadele süreci boyunca hem ulusu birleştirebilir, hem de ulusal mücadelelerine her türlü uluslararası maddi ve

manevi destek ve dayanışma olanakları elde etmişlerdir.

Kürtler de 20. yüzyılın başından beri "klasik ulusal mücadele"nin silahlı savaşım ve adım adım toprak kurtarma yöntemleriyle, işgalcilerinden kurtulmak, ve ulusal egemenliklerine kavuşmak istiyorlar. Fakat 20. yüzyılın Ortadoğu'da, özellikle de Kürt toplumunun etrafında yarattığı uluslararası ve uluslararası ilişkiler sistemi, sözkonusu mücadeleleri hep dışlamış, yarı yolda çöktürmüştür. Varolan ilişkiler sistemi, Kürt hareketinin peşmerge ya da gerilla ilişkilerinden daha üst bir düzeye sıçramasına hiçbir zaman olanak vermemiştir. Kürt ulusal mücadelesi, hep silahlı kalkışmanın ilk aşamasında başarılı olmuş, ama ordulaşmaya, toprak kurtarmaya eğilim gösterir göstermez, sanki yaptıklarıyla kendi mezarını kazıyormuş gibi bozgun ve yenilgiye yüz tutan ya da kısır döngüde bocalayıp duran bir duruma düşmüştür. Son iki yüz yılın hemen hemen bütün Kürt direnme ya da ayaklanmaları benzer seyri izlemiş-

lerdir.

Kısacası 20. yüzyıl ulusal hareketlerinin hemen hemen tümünün izledikleri "klasik mücadele yöntemleri"ne Kürtler de başvurmalarına rağmen, bu yüzyılın Kürt özgülünde yarattığı ilişkiler biçimi, onlarca verilen mücadeleyi dışlamış ve her seferinde de hezimete uğratmıştır.

Şimdi, insanlık, 20. yüzyılın ilk üç çeyreğine damgasını vuran ilişkiler sisteminden çıkarak, ağırlığıyla iki binli yıllara sarkacak olan yeni bir çağda ilerlemeye başlamış bulunmaktadır. Yakın geçmişte tanıdığı olduğumuz kampaşmanın ortadan kalktığı, kimilerince dünyamızın bütünleştiği, belki de bir biçimde polarize olduğu, ama gerçekten küçüldüğü; ilişkilerin yöresellikten, yalıtılmışlıktan ve tek düzelikten globalleşmeye doğru yükseldiği, uluslararası ve uluslararası yeni ilişkilerin yaşama geçmeye başladığı bilgi ve iletişim çağına giriyoruz.

Yani bir çağ ve bu çağın adım adım örüp geliştirdiği yepyeni ilişkiler sistemi. Bana öyle geliyor ki tarihte, en azından son üç yüzyıllık tarihte, ilk kez bir çağın yarattığı global, yöresel, uluslar ve bireylerarası ilişkiler, topluluk olarak Kürtlerin objektif konum ve gereksinimleriyle bu denli uyum gösteriyor. İlk defa Kürtler gereksinimlerine götürecek mücadele yöntemlerine benimsediklerinde çağ bunu dıştalamayacak, belki de bir manivela gibi tutup yukarıya kaldıracak.

İşte bu nedenle bilgi ve iletişim çağı, bende "Kürt Çağı" gibi bir çağrışım uyandırdı. Bunun abartılı bir çağrışım olduğunda haklı olabilirsiniz. Ama umarım ki hiç olmazsa, Kürtlerin de bu dünya da varolduğunu gören bir çağ olduğu gibi bir yargıyı paylaşırsınız.

İşin tersliğine bakın ki bu sefer de Kürtler, bütün yenilgi ve kısır döngülerine rağmen, hala geçmişte kalmaya başlayan çağa uygun "klasik mücadele yöntemleri"nde ısrar ediyorlar. Hala gerilla ya da peşmerge mücadelesini, ordulaşma düzeyine yükselterek adım adım toprak kurtarma ve bütün ülkeyi işgalcilerden temizleyerek birleştirme ve ulusal bağımsız bir devlet kurma stratejisini izliyorlar... Nedense düşünmüyorlar: iki yüzyıl boyunca bu mücadele biçimleriyle vuruşa vuruşa geldiler, her seferinde de yenilgi zehirini tattılar. Günümüzde de boğucu kısır bir döngünün içindeler. Yani bir türlü kendilerine uymayan bir mücadele yöntemiyle karşı karşıyalar... Şimdi bu yöntemlere çağımıza da denk düşmüyor. Ama nedense vazgeçmek bir türlü akıllarından geçmiyor.

Artık şapkamızı çıkarıp ciddi ciddi düşünmenin zamanı geldi geçti bile. Bu gidişat bize aydınlık yolu göstermiyor. Buna karşın insanlık, belki de tarihte ilk kez bize aydınlık yolu gösterecek bir gidişatı sunan bir çağa adımını atmış bulunmaktadır.

Çağın başlangıcındayız. Olabilir ki Kürtlerin yaşadığı yöre henüz bu çağa adımını atamadı. Ama çağın ard arda gelen dalgalarının estirdiği serin yeller bizim de yanaklarımızı sıyrıyor. Biz de, ha bu çağa girdik ha gireceğiz. Bize düşen belki de en önemli görev, çağın eşliğinden bile-rek, düşünerek, farkında olarak adımımızı atmaktır. Çağla uyum sağlayan mücadele ve yaşam biçimini bilinçli seçmektir.

Gelecek yazıda bu konuda düşünderüklerimizi kağıda dökmeye çalışacağım.

Kalın sağlıcakla.

1

6 Mart 1988 Kürtler için büyük bir matemdir. İran'la savaş halinde bulunan Irak, bir Kürt kenti olan Halepçe'yi 16 Mart'ta zehirli gazla boğdu. Bir anda 5 bin insan katledildi.

6 Nisan 1988'de siyah logo ile çıkan Kürdistan Press'in başyazısında şu ifadeler var: "İnsanlığın hafızasından Hiroşima'yı silmek mümkün değil. Halepçe'yi silmek de mümkün olmayacak.

Orada, Kürt olmaktan başka suçu olmayan insanlar silahsız, savunmasız insanlar, dünyanın gözünün içine bakıla bakıla zehirli gazlarla boğuldular. Orada binyıllardır var olma mücadelesi veren bir halkın trajik tarihi bütün dehşeti ile ortaya serildi. Orada uluslararası anlaşmaların, insanlığa mutlu bir dünya vaadi ile çalışmalar yapan kuruluşların, politik denge hesapları ve çıkar çatışmalarının önünde nasıl çaresiz ve cansız birer yapı oldukları daha yakından görülebildi. Ve orada Kürt halkının mücadelesinin niçin sonuna kadar sürdürmesinin ne kadar zorunlu ve gerekli olduğu biraz daha iyi anlaşılabilir.

Bilemiyorum nasıl anlatılır bu facia? Mazlum bir halk imha ediliyor. Her şey o kadar açık, o kadar çıplak ve o kadar acımasız ki...Halepçe hayalet bir şehir gibi.. İssiz sokaklarda sereserpe ölümler.. ölümler...Ve bütün fotoğraflarda bir davranış biçimi tümüyle egemen: Tüm fotoğraflarda analar, babalar, hatta büyük kardeşler, çocukları kurtarma telaşına düşmüşler. Onları ya çocuklarının üstüne kapamış, ya da çocuklarını sımsıkı kucaklamış görüyorsunuz Ama, çocukları kurtaramamışlar. Çocuklar da büyükler gibi, yarasızberesiz ama mor ve gri renkli bir ölümün kucagında. İşte 1988 yılının gerçeği. İnsanlığın fezaya meydan okuduğu bir yüzyılın yer küredeki hazin görüntüsü."

Aynı sayıda katliamı yerinde görüntüleyen gazeteci Stefan Hjerten şunları anlatıyor: "Tek kelimeyle büyük bir vahşetti! Halepçe'de korkunç bir savaş alanı görüntüsü vardı. Her taraf cesetlerle doluydu. Çocuklar, kadınlar sanki ölmemiş gibi, avlularda, masalarının başında, çocuklar ellerinde oyuncakları ile, sesizce derin bir uykuya dalmış gibiydiler.

Cesetlerin çoğu biz gidene kadar gömülmüştü. Sayabildiğim kadarıyla ben 3000'e yakın cesetle karşılaştım. Görüntü gerçekten korkunçtu. Am, duygularla hareket etmeden, ve hızlı bir şekilde olayı belgelemek gerekiyordu.

Bilindiği üzere, Halepçe'de meydana gelen olaya İran aşırı bir önem verdi. Olay 16-17 Mart tarihlerinde gerçekleştirilmişti. İran elçiliği aynı gün büromuzu arayıp olayla ilgili geniş bilgi vererek, gazetecileri alana davet ettiklerini açıkladılar. Bunun üzerine ben Halepçe'ye uçtum. Aynı uçakta diğer ülkelerden gelen gazeteciler de vardı. Örneğin bunların içinde The Guardian'ın ünlü muhabiri David Hors da bulunuyordu. Halepçe'ye helikopterlerle 22 Mart'ta vardık. Alanda Birleşmiş Milletler mensupları, İtalyan gazeteciler ve diğer dergi ve gazetelerin muha-

HALEPÇE

birleri de vardı. İlk manzara beni derinden etkiledi.

İran, bölgeye gaz maskeleri dağıtmıştı. Ama, ölenlerin hiçbirinde gaz maskesi yoktu. Oyle görünüyor ki, zehir saçan bombalardan kurtulma inancıyla, halk panik içinde evlerine kaçmış, kapılarını kilitlemiş ve kurtulacaklarını hesap etmişler. Ama, yayılan gaz hiçbirinin kurtulmasına imkan tanımamıştı.

Halepçe'deki manzarayı anlatmak çok zor. Korkunçtu."

S. Hjerten daha sonra şunları söylüyordu: "Sanıyorum

olayın oluşumundaki ana etken şu: Halepçe, Derbendihan gölünün 15 km. uzağında bir yerleşim merkezi. Hemen yukarısında ve İran sınırına oldukça yakın Hürmal kenti var.

İrak için stratejik öneme sahip bu iki yerleşim merkezinin de Süleymaniye bağlantısı, Derbendihan gölünün güneyinden geçen tek ana karayolu ile sağlanıyor. Verilen bilgilere göre, 15 Mart günü İran askeri birlikleri Halepçe'yi geçerek, botlarla geceleyin Derbendihan gölünün güneyine çıkıyor ve Süleymaniye karayolunu tutuyorlar. Tüm iletişim araçları kesiliyor ve bölge ile Irak'ın ilişkisi kopartılıyor. Öte yandan İran pasdarlarının yolu tutmasıyla bölgede egemen olan peşmerge birlikleri her iki il merkezini de ele geçirmek için saldırıya geçiyorlar. Irak yönetimi Halepçe'de 4000 asker bulunduruyormuş. Bunların içinde 25 yüksek rütbeli kurmay da var. Bu nedenle bölge Irak için çok önemli. Yukarıda saydığım gelişmelerin olmasıyla birlikte, Irak paniğe kapılıyor ve 16 Mart'ta tüm şehri yok edecek bomba yağdırıyor Halepçe'ye."

1988 Newroz'u boğulan kent Halepçe'nin yasını tuttu. Ve fakat hayat devam etti. Saddam, kimyevi gazlarla Kürtleri boğmaya devam etti. Kurtarılmış olanlarda yaşayan kitleler Türkiye'ye sığındılar. Ardından Körfez krizi geldi. Bağdat diz çöktü. Teslim oldu. Kürtler ayaklandılar. Güney Kürdistan'ın hemen hemen tümü ele geçirildi. Ve Saddam yeniden Kürdistan'a saldırdı. Bu kez milyonlarca insan İran ve Türkiye sınırlarına yığıldılar. Bu dünyada bir benzeri daha olmayan bir halk hareketi idi. İngiltere'nin önerisi, Fransa ve ABD'nin onayı ile 36. Paralelin üstü korumaya alındı. Göçmenlerin büyükçe bir bölümü geri döndüler ve Kürt Federe Devleti ortaya çıktı. Bu gün Halepçe, Kürt Federe Devleti'nin sınırları içinde ve fakat savaş devam ediyor. Savaşanlar bu kez Kürt siyasi hareketleri. Kürtler, Kürtleri öldürüyor. Halepçe'de boğulan insanların anısına dikilen anıt da ne yazık ki bombaların tehdidi altında.

16 Mart 1988'de Saddam Hüseyin, Halepçe'de 5000 kişiyi zehirli gazlarla imha etti. Kentten sağ kurtulan olmadı.

K

ürt Federe Devleti'nde, Kürdistan Demokrat Partisi ile Kürdistan Yurtseverler Birliği arasında devam eden savaş, gi-

derek uzlaşmazlık noktalarına savrulmaya başladı. Bunun en kanlı göstergelerinden biri, 27 Şubat'ta, Zaxo'da meydana gelen şiddetli patlama. Bütünü ile KDP'nin denetiminde olan Zaxo'da meydana gelen patlamanın sorumluluğunu kimse üstlenmiş değil. Ancak, Kürt Federe Devleti'ni bekleyen geleceğin pek de aydınlık olmadığını kanıtlarından biri olarak Zaxo faciası büyük önem taşıyor. Bilinen şu ki, bu gün Kürt Federe Devleti, her türden istihbarat örgütüyle beraber, uluslararası kuruluşların, kimliği belli olmayan örgütlerin iç içe yaşadığı son derece kaypak bir zemin üzerinde durmaktadır ve her türden provakasyona açık bir durumdadır. Seçimle işbaşına gelen, günün ortaya çıkardığı şartlar sonucu Batıavrupa ve İskandinav ülkelerinin desteğine sahip parlamento bu gün işlemez durumdadır. Batıavrupa ABD, Kürt Federe Devleti'ne verdiği insani yardımı kesmek üzeredir. Birçok insani yardım kuruluşu bölgeden çekilmeye hazırlanıyor. KDP ve YNK ise ısrarlı bir biçimde savaşı sürdürmektedir.

Zoxo katliamı ile ilgili olarak Sabah'ta yer alan Ramazan Öztürk'ün haberi şöyle: "Katliam kimine göre Barzani ile Talabani arasındaki çatışmanın ürünü... Kimine göre ise Barzani, Talabani'yi Kürtler karşısında zan altında bırakmak için provakasyon düzenledi. Bazıları da, tamamen Talabani'nin liderliğindeki Kürdistan Yurtseverler Birliği tarafından yapılmış olabileceğini savunuyor. Ancak, çoğunluğun üstünde durduğu ihtimal, Saddam. Katliam Irak gizli servisinin işi diyorlar. Çünkü bu tür acımasız katliamları ancak Saddam yönetiminin gerçekleştirebileceğine inanıyorlar. Halepçe gibi bir katliamın kahramanı Saddam'ı iyi tanıyorlar."

"Son iki yılda Irak gizli servisinin Zaxo, Erbil ve Kürtlerin yaşadığı yerleşim birimlerinde gerçekleştirdiği bu tür bombalama olayları hala unutulmuş değil. Üstelik son olay, son derece profesyonelce gerçekleştirilmiş. Ancak KDP'nin Zaxo temsilcisi Abdulhalid Babirya farklı bir görüş getiriyor. Babirya'ya göre katliam Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin işi. Talabani'nin PKK'yi bölgesinde barındırıldığını belirterek Türkiye'ye daha yakın olduklarını anlatmaya çalışıyor. Kendisine 'Irak gizli servisi veya PKK olmaz mı?' diye sorduğumda, Babirya, gene sözü dolaştırıp Talabani'ye getirip dayatıyor. Talabani'nin Zaxo ve Duhak'tan tamamen koparıldığı için, bölgede panik yaratmak amacıyla olduğunu savunuyor."

"Talabani ve temsilcilerinin açıklamaları ise KDP'nin aksine Irak gizli istihbaratına yönelik. Bu işi ancak Saddam ve bölgede huzuru istemeyen işbirlikçileri tarafından yapıldığı iddia ediliyor. Habur sınır kapısından girip çı-

kan binlerce kamyonun üstüne yatan Barzani'nin bölgede gücünü arttırmak için halkı yanlış yönlendirdiğini öne sürüyorlar."

Öztürk, çatışmanın ticari yönüne işaret ettikten sonra şunları yazıyor:

"Mardin'i geçip de eski İpek Yoluna girdikten sonra kamyon trafiği başlıyor. Cizre'ye yaklaşıldığında ise ürkütücü bir kamyon konvoyu karşılıyor sizi. Oylesine bir kuyruk ki, uzunluğu bazan 40 km. ye kadar varıyor. Yani bir ucu Nusaybin-Cizre arasındaki Nezirhan tesislerinde başlayan konvoyun diğer ucu, Habur kapısına dayanıyor. Kamyoncuların amacı mazot alıp, Türkiye'de satarak para kazanmak. Her kamyonun altına en az 5 ton mazot alabileceği ilave tanklar yerleştirilmiş. Kamyonlar Irak'a gıda malzemesi götürüyorlar. Ama asıl mesele dönüştürme mazot getirmek. Çünkü götürdüğü maldan alacağı para masrafını bile karşılayamıyor. Ama litresini 6 bin liraya aldığı mazotu, Türkiye'de 14 bin liraya sattığında epeyi kar ediyor."

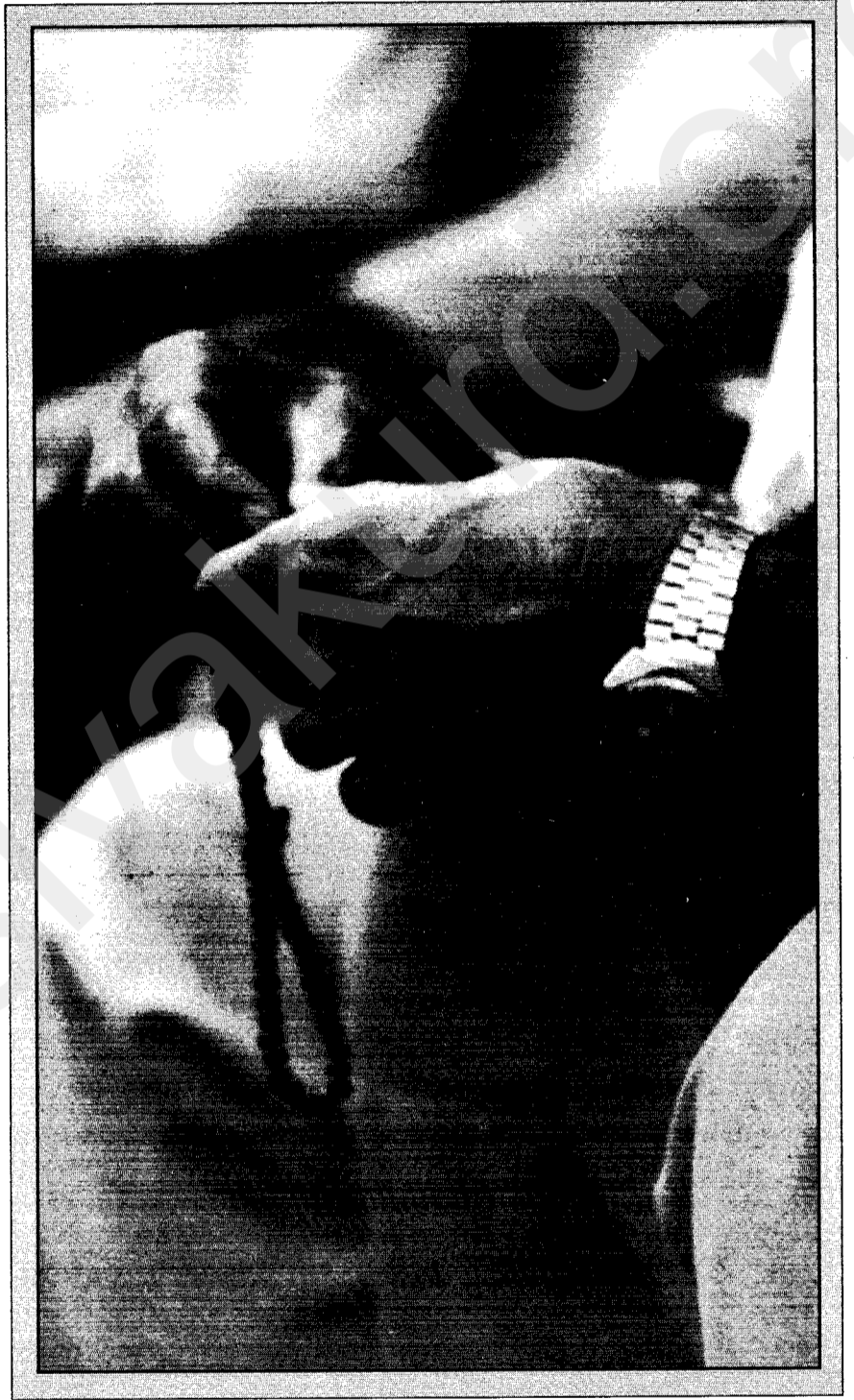
"İşte bu nedenle şoförler, günlerce kapıdan geçiş sırasını bekliyor. Hergün binlerce kamyonun giriş çıkış yaptığı Habur'da hem Barzani, hem de Türkiye'deki bazı çevreler büyük paralar kazanıyor."

Bilindiği gibi, bölge bütün ilişkilerini sınır ticaretine bağlamış durumda. Bir dönem Habur sınır kapısı'nın kapatılması nedeni ile ticaretin durduğu ve iş hayatının felç olduğu da biliniyor. Sınır ticaretinin büyük ölçüde PKK'yı beslediğine işaret eden Askeri kaynakların, Habur Sınır Kapısı'nı kapatma önerilerine rağmen, Çiller'in kapıyı açmasıyla beraber yeniden canlanan ticari hayat, şimdi savaşa rağmen bütün canlılığı ile sürüyor. Ve iddia odur ki, KDP-YNK çatışmasının en önemli nedeni bu sınır ticaretinden elde edilen gelirin paylaşılmasıdır. R. Öztürk'ün haberi şöyle devam ediyor:

"Zaxo şimdi Kürt bölgesinin can damarı durumunda. İşte kavganın püf noktası burda yatıyor. Talabani, Barzani'yi Habur kapısından alınan gümrük paralarının üstüne yatmakla suçluyor. Talabani'nin güçlü olduğu Erbil, Süleymaniye gibi büyük şehirlere yardım ulaşmadığından yakınıyor. Sonuçta iş çatışmaya kadar varmış."

Vurgundan pay kapma kavgası Kürt Federe Devleti ile sınırlı değil: "İşin Türkiye cephesi ise daha da ilginç. Binlerce kamyonun giriş çıkış yaptığı Habur'da Türk Gümrüğü de para alıyor. Verilen izin çerçevesinde, her kamyoncunun belli bir miktarda mazot getirmesi uygun görülüyor. Ancak kimsenin buna uymadığı yok. Ve herkes limiti bir kaç kat aşılıyor. Sonuçta ceza adı altında kapıda para vererek mazotunu geçiriyor. Her kamyoncu en az 5, en çok 8 ton mazot getirebiliyor. Demek ki tonunu 6 milyon liraya getirdiği mazottan, ton başına 8 milyon lira kazanıyor. Ama paranın tamamı cebinde kalmıyor. Çünkü, bu tatlı paranın bir de bedeli var: Kapıdan geçiş yaptıktan sonra yol boyunca belli miktarlarda pay veriliyor."

ZAXO

Son birbuçuk ayda 1500 peşmergenin öldüğü kardeş kavgasının yarattığı kaos içinde patlayan bomba Zaxo'da 80 kişinin ölümü, 200'den fazla insanın da yaralanması ile sonuçlandı. Tarafların birbirini suçlamasının fazlaca bir değeri yok. Ama, Kürt Federe Devleti, ömrünün sonuna yaklaşmış durumda. Nitekim, Zaxo faciasından iki gün sonra, uluslararası ajanslara geçilen bir haberde, Saddam'ın savaş uçaklarının Kifri ve Erbil civarını bombaladıklarına dair bilgiler yer alıyordu.

Kürt cephesine göre, ulusal kur-

tuluş mücadelesi yeni bir devrimci evreye girmiş durumda. Kuzeyde ve Güneyde ayakları üzerine dikilen devrimi, bir merkezde birleştirebilirsek, iş tamam! Türkiye'de resmi ağzlar, sorunun etnik değil, ekonomik olduğunu belirtmeye devam ediyorlar. Terörün kaynağının işsizlik olduğu tezi öne çıkarılıyor. Batıavrupa ve ABD, hangi biçim içinde olursa olsun sorunun çözümünün artık kaçınılmaz olduğunu vurguluyor. KDP ve YNK'nin uzlaşmaz tutumlarının ortasında ise resmi giysileri ile PKK timleri dolaşiyor!

Ji bo Xatirê

Felat DILGEŞ

**Ez mame di hikmeta Xwedê da
Kurmanci di dewleta dinê da**

**Aya bi çi wechî mane mehrûm?
Bilcimle ji bo çi bûne mehkûm?**

**Wan girtî bi şûri şehre şuhret
Teshîrî kirin biladê himmet**

**Her mêrekî wan bi bezlê Hatem
Her mêrekî wan bi bezlê Ristem**

**Bifikir ji Ereb heta ve Gurcan
Kurmanciye bûye şibhê bircan**

**Ev Rûm û Ecem bi wan nesar in
Kurmanci hemî li çar kenar in**

**Herdû terefan qebilê Kurmanc
Bo tîrê qeza kirine amanc
(Ehmedê Xani, 300 sal berê)**

Hey felek, hey zalim felek; bê hey feleka bêbext, xelq derket asîmanan ji bo çi ez mame bêtêx. Wext derbas bûn, gelek salên dirêj û wext, me ne text bi dest xist û ne ji di dest de ma bext.

Eyyy... Ehmedê Xani!.. Tu bi tenê bi derd û kulên me dizanî. Ey pîrê axir zeman, ey rêber, tîrej û ronîya Kurdan! Ey bijîşkê nexweşîna Kurdan, ey serokê serokan, ey rêberê rêberan, ey zanayê nefis biçûk, hey zanayê zanayan. Ey ew zanayê ku bi sedan salî pêşîya xwe dibîne!.. Bêje ey zanyarê mezin, ji keram xwe re bibêje, carake din, careke din jî bibêje! Çima em kilekorî bûne! Çima, ji bo çi em mîtroyekê ber xwe nabînin! Çima em rojekê pêşîya xwe nabînin!.. Çima em te fahm nakin; ma ji bo fahmkirina te sêsed salî têra me nekir! Hê çiqas, hê çiqas emê li benda fahmkirina te bisekinin!.. Gelo emê te fahm nekin û ji vê dinyayê koç bikin!

Derdê me te got, dermanê me te nişan da; nizamin çima em bêkêr û bêxêr derketin!.. Ez nizamin ey şahê hozanan, ey filozofê filozofan; ez nizanim ey çiraya ronahîdar a Kurdistanê.

Te ji yekîtîya me, te ji bindestiya me, te ji nezaniya me; te ji rê û çareseriyên rizgariya me behs dikir. Wê êşa me, wê nexweşîna me tu kesî; erê bi serê te hê jî tu kesî bi qasî te salix neda û tarîf nekir. Ne bi tenê ku te nexweşîna me nişan da, herweha te dermanê me jî da destê me: lê çi bikim, lê çi heyf e ku me ew derman nexwar. Ez nizanim, belkî jî em wusa nexweş û bêkeys bûn; belkî jî em wusa ji xwe çûbûn ku me nikaribû dermanê di destê xwe de bixwin. Te çawa xwe ji ber serê me da alî, hema pê re wusa em di xew re çûn û dermanê destê me ket xwarê. Wekî ku te digot:

**Bextê me ji bo me ra bibit yar
Carek bibitin ji xwabê heşyar**

Çi heyf e ku wusa nebû. Ew bextê me yê reş ji bo me nebû yar. Erê piştî te, piştî ku te xatir ji me xwest, piştî ku te em bi tenê hêştin cend caran ji xewê hişyar bû; lê ji dil û can, ji kûrahiya kezêbê ser dilê me hênîk nekir. Ji kul, keser û kovanan re nebû derman. Dîsa wekî te digot:

**Derdê me bibinitin ilacê
ilmê me bibinitin rewacê**

Mixabin bi wî awayî nebû; derdê me nedît ilacê, ilmê me nedît rewacê. Kêmasiyek me, kêmasiyek me yî pîr mezin hebû. Kurmê darê ji darê bû; zewal, zerrar û xesara mezin darê dikişand. Dar di dilê xwe de dikesirî, diheliya, diperitî û dişewitî. Wekî te gotibû:

**Ger dê hebûya me ittifaqek
Vêkra bikira me inqiyadek**

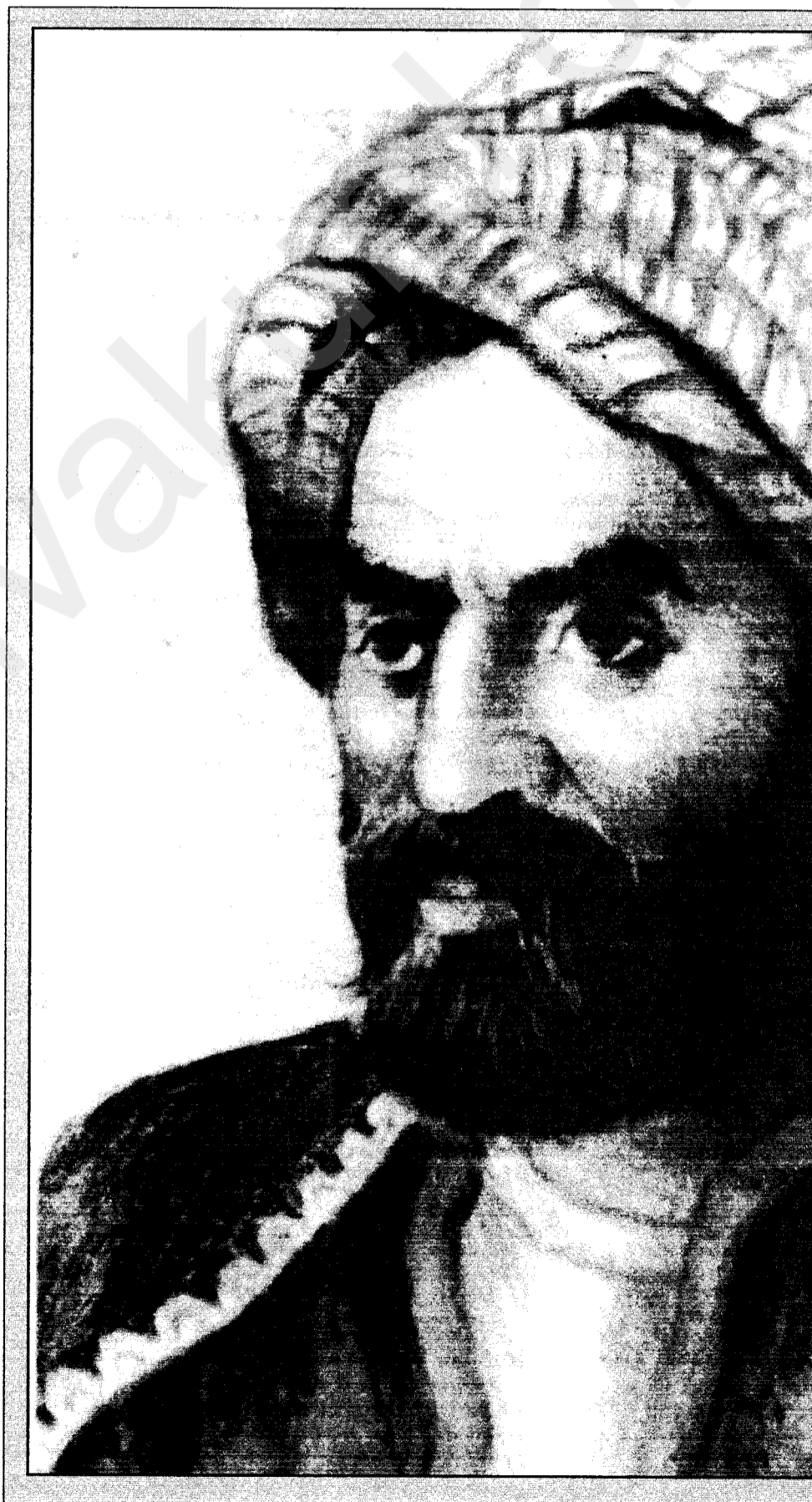
**Tekmili dikir me din û dewlet
Tehsili dikir me ilm û hikmet**

Erê ew êşa me ya mezin "ittifaq", ango yekîtî; yanê yekbûn, ku Xwedê belkê mala wê bişewitîne! Xêrê ji rih û canê xwe nebîne! Di tu ciyekî de nehewe, nesekine, nesitire; bê cih û bêwar bimîne! Ne mal, ne gund, ne bajar, ne kevir, ne kuçik, ne çiya û ne jî devî û dar jê re nebin sitar. Emirkin û bextirêş here ji vê dinyayê! Ku Xwedê wê nişanî gurên serê çiyê nede! Ew "yekîtî" bû gurê me; wê em bi saxî xwarin, wê em canezêrî kirin, wê em bi saxî kirin goran; destvala û ripî rût em man li çolan. Di pey te re wê çi anî serê me, çi nanî serê me.

Em çi serê te biêşnin. Ew dewlet, wê dewleta ku te digot me hê jî ava nekir. Xelqê dewletên xwe ava kirin, alên wan berbiba dibin li asoyan. Di pey te re bi sedan dewlet ava bûn; bi sedan gel ji bin nîrê koletiyê rizgar bûn. Gelên pîrî biçuk jî bûn xwedî dewlet. Lê em, lê rewşa me, lê halê me, lê derdê me? Rewşa me xerabtir, derdê me mezintir bû. Piştî te hemû kesî "Qebilên Kurmanc, bo tîrê qeza kirin amanc." Mebêje ji ber çi, mebêje min rê û derman nişanî we da; mebêje min derman da destê we. Ez hêvî ji te dikim tu enîya xwe neqermiçîni ey şahê hozanan!.. Ez hêvî dikim tu riyê xwe ji me nezivêrî di vê roja xerab û teng de. Ji te zêdetir, ka bibêje ji te zêdetir kî yî me heyê. Di roja xerab, di roja bêkeys, di roja teng de em xwe nesipêrin te, em xwe navêjin binê çengên te û ku tu bazkên xwe ji me re nekî sitar, tu ji me re nebî cih û war, dê kî li me xwedî derkeve ey Ehmedê Xani!

Ez dizanîm tê li sala xwe bipirsî. Ma çawa ji bîra me derdikeve, îsal sala te ye û tam sêsed sal berê te diyariyek bêhempa da gelê xwe. Te barek jî li piştê gelê xwe kir û te karek sipart wan; karekî gelek pîroz.

Em çi serê te biêşnin. Piştî te em belawela bûbûn; wekî keleman di dilê me de biçikînin, sînoran li ser axa welatê me kişandibûn. Welatê me, dilê me kiribûn çar par. Hêvî gelek xurt bû, lê piçekî dûr bû. Di gelê vê dîrbûna xwe jî carna serê xwe di me re derdixist û em ji xewên giran hişyar dikirin. Ango hêvî her hebû. Di van salên nêzik de, di van salên ku me amadekarîya pîrozkirina sala te dikir de tişteke çêbû: Li başûrê welatê me, li başûrê dilê me yê tekoşer û cefakêş; piştî berxwedan, qirkirin û serhildanên gelek mezin, ji nişka ve roj hilat. Ew roja ku em li benda wê bûn şeqayek dilê me roh-

Ehmedê Xanî

nî kir. Dilê me ji şahiyê rabû pêdarê; hêvî di ciyê xwe de ne ditebitî. Dinya jî piçekî li dijmin hat xezebê û ew hêviya di dilê me de bû rastî. Dewletek Kurdî ava bû: ya rast hê piraniye welet di bin lîngan de bû, lê hesretek Kurdan a hezar salî diqediya; rê vedibû; çimkî edî sitarek hebû.

Navê wê, bi tenê navê wê yê pîroz bi milyonan dilî şa dikir. Êdî Kurdan li çar aliyên dinyayê dikaribûn bigotana dewletek me jî heye: em ne bêxwedî, em ne bêwar û em ne bêwelat in. Bimre bêwelatî û bêdewletî! Hemû Kurd, di serî de ewê di dilê me de bijiya. Emê ji bo wê, ji bo serkeftin û serbilindiya wê bixebitiyana. Ev yek ji bo me vatîni, ev yek ji bo me serbilindî, ev yek ji bo me xîret bû. Em kezêşewitiyên ku bi hesreta bêdewletiyê dişewitîn, li der û derûnê bêwar û şeperze bûn; erê em, ji bo dilgeşî û azadiya gelê xwe emê li dewleta xwe xwedî derketana û ji bo gel û welatê xwe bixebitiyana. Erê ew yên ku em bi vê hesretê dinaliyan.

Ez bawer im ji bo te jî, ji bo pîrozkirina sala te jî dê tu tiştekî bi vî awayî kêfa te neaniya û dilê te hênik nekira. Sêsed sal bi şûn de be jî emê bi serbilindî derketina pêşiya te. Ma ji vê diyariyê mezintir diyariyek hebû ku em bihatana hafa te û me bigota. "Ey Ehmedî Xanî, ey hozanê hozanan, ey filozofê filozafan, ey dildarê azadî û serxbûnê! Ey dindar û Xedênasê mezin! Ey ew zanayê nefsbîçûk! Ey ew heskirê zarûkên Kurd û hemû zarûkên dinyayê! Mizgîn ji te re, tu gihîştî aramanca xwe, tu di doza xwe de bi ser ketî. Miletê Kurd, gelê te ji dilîti û koletiya rizgar bû. Wan deftera bindestiyê girtin û defterek nû vekirin. Wan deriyên dema tarî û taristanê girtin û deriyê ronahiyê vekirin. Tu dikarî bi gelê xwe serbilind bî; çimkî êdî ew bi serbilindî dijîn. Êdî ewê Memên me di zindanan de nerizin, ewê Zinên me bi agirê evîna xwe neşewitîn. Bekoyê Awan, Bekoyên fesad, Bekoyên Erebb, Bekoyên Tirk, Bekoyên Faris êdî ewê nikaribin bibin kelem, bibin dirî û di nav evînen me de bejin biavêjin. Ewê nikaribin bibin dirî û kelemên nav gorên me. Çeko, Arif û Tacdîn êdî ewê ne notirvaniya mîr, ewê notirvaniya gelê xwe bikin. Mizgîn ji te re, bi rihe-tî serê xwe deyne; bila êdî çavê te nemîne li pey. Xwezî bi te û xwezî bi wan ku dozek wan î pîroz heye. Û sala te û dîsa sala te pîroz bel!" Me dê weha bigota, tu bawer bikî me xwe ji vê yekê re amade kiribû. Emê tev, emê hemû wekî Tacdîn, Arif û Çeko mîrxas bûna. Emê hemû wekî Mem, wekî Memê Alan, wekî wî Memê ku di riya evîna xwe de jîn kir talan, ji evîne re bîraver û dilsoz bûna. Erê em soz didin emê weha bûna. Ma te ji bo wan mîrxasan çawa digot?

Tacdîni digotine ciwanek
Guhderzê zemanê pehlewaneke

Nesl û nesep û hesab eyan bû
Serdefter û serwerê kuran bû

**Babê wî digotine Sikender
Lêkî Erebban digo Xezener**

**Lewra ku bi şerî şihbê şêr bû
Roja şerî ew hezarî mîr bû**

**Tacdîn du bira hebûn du qellaş
Mamendê du şahbazê cemmaş**

**Daîm dilê dijmin disotin
Yek Arif û yek Çeko digotin.**

Ew Arif û ew Çeko, gava ku di pêşkişiya Tacdînan de bipismam û destbirakê xwe Mem re dibûn yek, kê dikaribû bi mîrxasî serê xwe li ber wan bilind bikira. Ew lawên Kurdên ku bi mîrxasiya xwe dihatin zanîn, ma qet ji pend û fendê Bekoyê Awan re serî datanîn. Lê Zîna Zêdan, wê yara delal, xweşik, rind, bedew, qeşeng û çeleng! Wê yara ku dil û kezêb li mirov disotin. Wê Rinda Dinê ya ku bedewiya wê nedihat salixdan; wê yara nazenîn, lêbşêrin, xweş-sohbet, xoşewîst û dildara Memê Alan, ma ew bedewiya wê bi agirê evîne dihat sotin. Herçî Sifî ye, ji dildariya wê re peyv nedihat gotin. Wê bedewiya ku te bi vî awayî salix dida:

**Yek esmer û ya diwî zeri bû
Yek horiy û ya diwî perî bû
(...)
Xelqê ku diditin ew kemergah
Hazir dikirin ji xwe re dil "Ah"**

**Zahir dikirin ku zend û bazin
Êdî nedima gili û gazin
(...)
Sed can û dil û ceger disotin
Xelqê bi mesel ji wan digotin**

Hemû tiştî, her tiştî te wusa xweş got ku, te wusa li hevdu anî ku, kî dikaribû di ser peyva te ya bi şekir re peyvê bibêje. Wê salixdana ku te kir, wê bedewiya ku te anî ziman û wê mala ku te ava kir; ma şagirtên wekî me, ma xişim, naşî û nezananê wekî me dikaribûn çî lê zêde bikirana! Em li ku, behanekirina Mem û Zînan li kuderê ye ey hostayê mezin. Ku em, ku ez ji te re bûbim şagirtêk jî sed xwezî bi min. Ma ew ne tu, ma ew ne Ehmedê Xanî ye ku dibêje:

**Şerha xemê dil bikim fesane
Zîne û Memê bikim behane**

Lêê hostayê mezin, kî dizane, kî dikare fahm bike ku te ew evîn di kîjan dil û himbêzan de xwedî kirin! Kî ne ew şagirtên jîr û fahma. Lê çî bikim hê jî, hê jî di nav gelê te de yên ku nizanin te çî ji şerha xemê dil re kiriyê efsane û te Mem û Zîne ji bo çî kiriyê behahe hene. Sed heyf û mixabin ku hê jî yên ku ev yek fahm nekirine hene.

Ez çî serê te biêşînim, em çî ruyê xwe reş bikin li hember te; em bi çî awayî ji kilekor û fahmekoran qal bikin. Devê min nagere, devê min jî nagere ku ez bibêjim, derd u kûlên xwe ji te re birêjim. Min ji başûrê welatê me qal kiribû. Wê devere ku bajarên Kerkûk û Mûsulê lê

hebûn. Wî ciyê ku piştî te, du sed sal piştî te hemû dinyayê çav kiribûye. Wan bajarên ku gelê te bi xwîna xwe çend caran şuştibû; perçê welatê me yê ku ev bajarên bi nav û deng lê bûn; erê ew perçê rizgar bûbû. Lê dilê Kurdistanê Kerkûk bindest mabû; ya rast pêşmergeyên qehreman ji bo rizgarkirina wê bi mîrxasî di ber xwe dabûn, nerevîyabûn û Kerkûkê ji xwe re kiribûn gor, lê dîsa jî dilê Kurdistanê bindest mabû. Mûsulê reben gelek kişandibû, piştî berxwedanê dîr û dirêj ji Erebban re bûbû war. Herçî Kerkûk e daîm di dilê me de bû.

Em çî serê te biêşînim, li başûrê welat fersendeke dîrokî ketibû destê Kurdan. Riya azadî, xelasî, rizgarî, serxwebûn û dewletbûnê ji Kurdan re vebûbû. Rewşêke wusa çêbûbû ku çavê tevê dinyayê li ser Kurdan bû. Kurd li ber îmtihan (azmûn)ek mezin bûn; ger ku bi serkeftin di vî îmtihanê re derbas bibûna û bi gelên dinyayê bidana bawerkirin ku êdî ew dikarin xwe bi xwe îdare bikin, ji bo rizgariya bi tevahî astengên mezin li pêş wan nediman. Belê wan weha nekir. "Çî kirin?" Wê çî bikin, çî kirin; xwelî li serê xwe kirin. Mala xwe bi destê xwe xera kirin. Wê gazina ku te ji Erebb, Faris û Tirkan dikir, hê ew gazin ji baş bû. Tiştên wusa bi hev kirin ku mirov li ber wan kirînen wan ji Tirk, Erebb û Farisan re şikir dike. Kurdan dest pê kirin hev kuştin; şerê xwekujî û birakujiyê ji roja ku îlana avakirana dewleta Kurdî hat kirin heta îro nesekiniye. Hinek datînin hinek hiltînin. Bi sedan xortên Kurd, bi sedan pêşmergeyên Kurd di şerê birakujiyê de telef bûn.

Ez çî serê te biêşînim, dilê Kurdistanê Kerkûk di bin destan de ye, Kurd şerê xwekujiyê dikin. Êdî hejmara kuştîyan bi hezarî tê ifadekirin; ronjaname û televîzyonên dijmin bi kêf van nuçeyan didin. Bê hemdî xwe ez dipirsim, ma evqas pêşmergeyî xwîna xwe ji bo Kerkûkê birêtana hezar caran ji vî xwelîlseriyê çêtir nebû!..

Hinek dibêjin "Destê dijmin di vî şerî de ye" Tewlo; tewlo û tewlo! Ma ku mirov ket, ma ku mirov xwe xist ewê çîma xelq bi mirov neleyize! Haşa huzûr, "Ku mirov bû ker hemû kes barê xwe li mirov dike."

Ey şahê hozanan! Îsal sala te ye û di-viyabû ku em bi serbilindî derkevin hafa te. Piştî sêsed sal gotina te be jî dewletek Kurdî ava bû; lê îro ev dewleta Kurdî bi şerê xwekujî û birakujiyê pê bi pê tê hilweşandin. Bi çî rûyî û ez nizanîm bi çî rûyî emê derkevin hafa te û sala te pîroz bikin. Ka bibêje bi çî rûyî, bi çî rûyî, bi çî rûyî!..

Ey Kurdên ku şerê xwekujî û birakujiyê dikin! Ew birînen ku we di laşê Kurdîtiyê de vekirin ji xwe ewê êdî necebirin û devê min nagere ku ez bibêjim; ez dizanim ewê axa Kurdistanê ya rizgarkirî "bi saya Xwedê û bi saya we" dîsa bikeve bin lîngên dijmin. Qene îsal Sala Ehmedê Xanî ye, ji bo xatirê Ehmedê Xanî dev ji vî şerê bêmane berdî. Hema vî sala pîroz bi şerê birakujiyê di xwinê de negevîzînin.

YEKEM ÇÎROKA MODERN A KURDÎ

M. Lewendî

Wekî tê zanîn di edebiyata modern a Kurdî de, yekem car çîroka modern a Kurdî di 1925'an de di rojnama Jîyanewe de derket. Navê vê çîrokê "Le Xewima" (Di xewna min de) ye, nivîskarê wê jî Cemîl Saîb e. Yanê me heta nuha destpêka çîroka modern a Kurdî 1925 dizanîbû. Le piştî ku ev çîroka Fûad Temo derket ronahîyê, êdî yekem çîroka modern a Kurdî û tarîxa destpêka wê dikare were munaqêşe kirin. Û pirsek weha derdirkeve pêş me; gelo di edebiyata Kurdî de, emê destpêka yekem çîroka modern a Kurdî wek tarîx Cemîl Saîb qebûl bikin an 1913 û Fûad Temo qebûl bikin?

Ev çîrok ji kovara Rojî Kurd, no:1 (Hezîran 1329=1913) r:25-26 û no:2 (Temmuz 1329=1913) r:24-25 hatîye girtin ku bi herfên erebî ya alfaba Osmanî hatîye nivîsîn. Min jî ji herfên Erebi wergerand ser alfaba Latîni ya Kurdî. Di wergera wê de min zimanê wê jî hinekî rast kir. Çewtîyên ku min rast kirine hinek ji wan çewtîyên çapê ne, lê hinek jî çewtîyên avakirina awayên cumleyên Kurdî bûn, ku min rast kirin.

Wekî dawîya çîrokê te famkirin ku çîrok hê jî xelas nebûye. Her çendî di hejmar 2. a kovara Rojî Kurd de dinivîse "dawî heye", le mixabin dawîya çîrokê ne di hejmar 3. û ne jî di hejmar 4. kovarê de heye. Her weha navê çîroke jî nehatiye nivîsîn. Tenê "çîrok" hatîye nivîsîn. Li şûna wê navê "Şewêş" li çîrokê kir.

Nivîsakarê çîrokê Fûad Temo an jî Fûade Temo ronakbîrekî Kurd e ku ji bajarê Wanê ye û kurê mebusê Wanê Tewfîq Begê Wanî ye. Li îstebolê di gel ronakbîrên Kurdan ew jî yek ji aktîftîrîn kesan e ku beşdarî kar û barên sîyasî u kulturî ya Kudan dibe. Di komele û kovarên Kurdan de dixebite. Di 1912'an de li gel Qedrî Cemîl Paşa, Cerrahzade Zekî Beg û hin ronakbîrên din, li Stenbolê yekemîn komela xwendekarên Kurdan; Civata Tebeyên Kurdan-Hêvî'ye derînin

ŞEWÊŞ

Fûad TEMO

Şewêş kurê şivanekî ye. Ew bi xwe deh salî ye. Zarok e, lê belê pir çav vekirî ye.

Şewêş diya xwe nediye. Bavê wî jî reben û belengaz e. Qet tişteki wan tune.

Tenê meteke Şewêş heye, ew jî pîrejinek e. Şewêş carna bi alî wê de diçe, dilê meta xwe hineki digire.

Şewêş nola Sako li gundî teşqeletî nedikir. Bo kesê din tişteki nedigot. Tim xwe bi xwe bû. Gel hevalên xwe baş diçû, ji wan re gotinên dilmayî nedigot.

Heta êvarê di nav gund de bê deng digeriya, dilist, roja xwe derbaz dikir.

Ev çikûna Şewêş pir bi xweşîya gundiyan diçû. Hemyan jî Şewêşî hez dikirin. Rîsipîyên gund herroj wî dibirin mala xwe, xwarina wî didanê. Li wî xweyîtî dikirin. Her kes da ev zarok qenc e, jîr e, digot.

Şewêş herro êvarî, diçû ser riya bavê xwe, li hêvîya wî dima. Wekî bavê wî dihat, dibezîya pêşîyê, xwe diavêt ser kulukê bavê xwe. Destê wî digirt, maç dikir. Bavê wî jî her du çavên kurê xwe maç dikir, dil hînik dibû.

Rojekê Şewêş dîsa çu ser re, li hêvîya bavê xwe bû. Gavek buhurî, roj çu ava, tarî ket hemû cî, bavê wî hêj nehatibû.

Şewêş nava wê tarîyê da tenê ma. Dilê wî lez dike, carna guhdarî dikir, ji tu derê da deng nedihat.

Şewêş li ciyekî rûnişt, bona bavê xwe girîya, paşê bi xwe çûbû.

Bavê Şewêş hêdî hêdî ji alî newalê dihat, dengê pezan deştê girtibû.

Şewêş wî dengî bihîst, rabû gazî bavê xwe kir:

- Bavo! Bavo?

Bavê wî jî:

-O Şewêş, lawo tu yî li wê

derê yî?

Şewêş:

-Herê bavo ez im.

Bav:

-Were bal min mergem' gorî.

Şewêş bezîya bal bavê xwe, çû destê wî girt maç kir, paşê

got:

-Bavo tu îro bo çi wisan dereng mayî? Bona çi zû nehatî?

Bavê got:

-Ez gorî, kurê mîn pezan têr nexwaribû û ez jî piçek westî bum, lema derengî mam.

Şewêş go:

-Bavo, ez gorî, tu êdî wisan derengî nemîne. Tu zanî ku li malê kes tune. Ez li bal kê binînim? Girî...

-Bavê girîna kurê xwe dî, birîndarîya dilê wî nû bû. Av ji çavê wî vala bû. Şivanê kal bi xwe hat, serê Şewêş girt nav destê xwe, çavê wî paqij kir, ramûsa paşê got:

-Kurê min Xwede mezin e, mirazê me jî dide...

Paşê destê kurê xwe girt, hêdî hêdî hatin gundî.

Şivanî pêz kir hewşê, paşî li gel kurê xwe rabû çûn. Li mala wan lihêf, balgî tişteki wisan tunebû, tenê milêtekî hebû. Bav û kur ketin paxîla hev, bav milê xwe da bin serê Şewêşî jê kîr balgî. Şewêş jî serê xwe danî ser sînga bavê xwe, milê xwe jî avêt ustuyê bavê xwe.

Histêre subê derketibû. Nêzîkî subê bû, dîka bang dida. Ba bî nermî û hêdî hêdî li serê daran dixist. Pelan bi hejîna xwe re dengêkî xweş derdixistin.

شویش کوری شول کیه . خدو سالی
 زاروکه ، ملی بر جاوو کوی به .
 شویش دیاخو نه ده . بلوری رین ئوبلسکاژه
 نست تشکی وان توبه
 ئی ئی ته کی شویش هو . اوزی رملدبو .
 شویش چارنا بل وی دجه . دل ساخو هنک
 دکره
 شویش نولا سا کول که دی نشیقله
 نه دکر بوکس دابشک نه دکو . نوم بوخای
 خایو .
 کل هو الا خوباش دجه . بوواترا - کورنا

Destpêka çîroka Fûad Temo,
 Rojî Kurd No: 2, r:24

Ji hemû alîyan da deng dihat. Hemû gundî rabûbûn, lê belê kur û bav hêj razabûn.

Gavek çû, şivan şîyar bû. Gava pez rakirinê bû, roj buhurîbû. Belê şivanê kal nexweş bû. Di nav ciyê xwe de dinalîya. Carna li ruyê kurê

xwe mêze dikir.

Di wê gavê da rîsipîyê gundî derîya şivan lêda, paşê gazî kir:

-Şivano, şivano!

Şivan çiqas dixwest ku rabit derî vekit, belê nexweşîya wî nedihîst. Dengê derî Şewêşî hişyar kiribû. Rabû derî vekir. Rîsipî hat hundur, ji şivanî re got:

- Şivano, tu îro bo çî wisan dereng mayî? Nîvro bûye, pez hê jî di nava hewşê da maye, birçî û bê xwê ye. Gundî galegala dikin.

Şivan jî got:

-Rîsipî ez çî bêjim, tu mîn dibînî. Ez îro pîr nexweş im. Nexweşîya min giran e, lema dema pez rakirinê ez nehatim. Tu îro li ciyê min mirovekî bişîne, ka Xwedê çawa çêdike, çî derî ruwê min vedike.

Şivan vê gotinê got, paşê nav ciyê xwe da ket, nalîna wî rabû. Şewêş nalîna bavê xwe dî, dil tarî bû, bi ser babê xwe da ket û girîya. Dengê girîna law dilê rîsipî şewitand. Li wî mêze kir, bi xwe nekarîbû, xwe negirt û kemîde (?), ava çavê wî jî vala bû.

Paşê bi xwe bi xwe hat û ji şivan re got:

-Şivano, dilê xwe teng meke. Xwedê mezin e. Nexweşîya te ne giran e. Du sê rojan de derbas dibe. Ezê herim yekî bişînim ber pez, tu îro ji xwe re rakeve, ta ku zinde bî. Zîkê we jî nuha birçî ye. Şewêş bila li gel min bê, ka em binêrin li malê çî pahtine, bila li gel xwe hin tişt binît da ku hun bixwin. Ezê jî êvarî bêm.

Bavê wî Şewêşî şand, li gel rîsipî çûn. Şewêş bi rê dan nexweşîya bavê xwe ji rîsipî pirsî. Rîsipî jî destê xwe avêt ustuyê Şewêşî û got:

-Kurê min, kovan meke, dil vekirî be. Tişteki bavê te tune, du sê rojan de ewê rabe ser xwe.

Ev gotina rîsipî dilê Şewêşî piçekî hînîk kîr. Piştî gavekê hatin mala rîsipî. Çûn hundur, rûniştin. Rîsipî gazî xulamê xwe kir û jê re got:

-Rizqo, kurê min, şivan nexweş e, îro tu here ber pez, pez di hewşê da qir bû.

Rizqo jî bi gotîna mezinê xwe kir. Darek girt destê xwe û çû...

Rîsipî li gel Şewêşî zîkê xwe têr kirin. Paşê emanekê tijî kir xwarin û da destê Şewêşî û got:

-Kurê min dil teng mebe, evê xwarinê jî hêdî hêdî bibe bo bavê xwe, nuha li hêvîya te ye. Bal bavê xwe rûne, bi gotina wî bike, çî dixwaze çêke, dilê wî meşkîne. Ez jî paşê tem.

KOVARA ROJÎ

KURD
 Stenbol 1913

Bergê pêşîn a Rojî Kurd
 Nî: 1/1913

Kovara Rojî Kurd li Istanbulê bi Kurdî (Kurmançî-Soranî) û Tirkî derket. Xwedî îmtîyaz û mudîrê wê ye mesûl: 'Evdilkerîmê Silêmanîyê ye. Di bin navê kovarê de bi Tirkî weha hatiye nivîsîn: "Nuka mehê carekê derdikeve" Li ser qapaxa hejmara pêşîn a kovarê rismê Seleheddînê Eyyubî, li ser hejmara 2 rismê Kerîmxanê Zend, li ser ya 3. rismê Huseyin Ken'an Paşayê Bedirxanî û li ser ya 4. jî rismê bajarê Erzerûmê heye (x).

Her sê hejmarên pêşîn ên kovara Rojî Kurd, ji alî Cemal Xeznedar, li Bexdadê ji nû ve hatine çapkirin. Her hejmarek wê 32 rûpêl e. Ebada wê (li gor çapa nû): 24, 2x17 cm ye.

Rojî Kurd, organa Civata Telebeyên Kurdan Hêvî (Kurd Talebe-î Hêvî Cemiyeti) bû. Ev cemîyet jî di 1912'an de li Istanbulê hatiye damezrandin.

Weşandina kovara Rojî Kurd di 1913'an de hate sekandin, lê li şûna wê kovara Hetawî Kurd dest bi weşanê kir.

Tarîxa derketina her çar hejmaran weha ye:

- No:16 Hezîran 1329/14 Receb 1331/1913
- No:2.....6 Temmuz 1329/14 Şaban 1331/1913
- No:3.....1 Agustos 1329/11 Remezan 1331/1913
- No:430 Agustos 1329/1913

(Bo zêdetir agahdarî binêre: Malmîsanîj û M. Lewendî; Li Kurdistana Bakûr û Li Tirkiyê Rojnamegerîya Kurdî (1908-1981), Weşanên Jîna Nû, Uppsala, 1989, r: 53-57)

(x) Agahdarîya li ser qapaxa hejmara çaran ji M. Emin Bozarslan hatiye girtin.

Kürtler sofrası

Ortaasya petroleri ile ilgili paylaşımın acımasız pazarlıkları sürüyor. Kazakistan henüz doğrudan tartışmalarda yer almıyor. Esas pazarlık Azeri petroleri üzerinde sürdürülüyor. Bakü, Tahran'a verdiği % 5 hisseyi geri almış durumda. Aynı şey Ankara için de geçerli. %10 hissesini geri alan Bakü, bunu Shell şirketine satmaya hazırlanıyor. Bunun hemen yanında, Petrol Boru Hattı'nın, Türkiye üzerinden değil de İran üzerinden Basra'ya akmasını isteyen yeni bir finans grubu öne çıkmış durumda. BP, BP, Azeri petrolünün İran'dan geçmesini istiyor. Çeçenistan bataklığına gömülen Rusya'nın pusuda beklediği bu pazarlıkların bittiği noktada Kürt hareketi de kendi payına düşeni alacaktır. Realite'de bu konuya özellikle vurgu yapılıyor. Çünkü, Kafkaslar ve Ortaasya için çizilen strateji, Kürt hareketini de içine almak durumunda. Kürt hareketi, her nedense hala bu stratejik konu ile ilgilenme gereğini duymuyor. Kürt hareketinin bu konuya eğildiği noktada, tartışılacak fazlaca bir şey kalmayacağı ve yalnızca tarihçilerin ilgileneceği bir durumun ortaya çıkacağı ise hemen hemen kesindir.

Avrupa'daki okuyucularımıza

Realite'nin ilk 4 sayısı Kürdistan Press'in 1992 yılı abone kayıtları esas alınarak bütün abonelerimize gönderildi. Adres değişikliği nedeni ile bu paketlerin bize ulaşınca, yeni adres listesine giriyor. Gazete ile ilişki kuramayan okuyucularımıza çıkacak sayıları göndermek mümkün olmayacak. Bu nedenle Realite'nin ilk sayıları eline geçen eski abonelerimiz, gazetesinin adreslerine sistemli olarak gelmesini istiyorlarsa mektup yazarak, telefon ederek ya da fax çekerek durumu bize bildirirlerse dağıtım sorunlarımız daha da azalır. Realite'nin abone ücretlerini 3 aylık periyotlarla tahsil etmeyi daha uygun buluyoruz. Bu ücretler Kürdistan Press'in Post Giro numarasına yatırılabilir. Abone ücretini yatıran okuyucularımıza ödeme belgesini ya da fotokopisini Realite'nin yazışma adresine gönderirlerse, yeni abone listelerine girilmiş olurlar. Realite'nin 3 aylık abone ücreti İskandinav ülkeleri için 240 kron, Batı Avrupa için 60 Alman markıdır. Bu ücret şu adrese yatırılmalıdır:

Kürdistan Press
Post Giro 415 12 69 - 0

SWEDEN

ABD'nin tezleri

Batı Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nden gelen bütün sinyaller, Türkiye'yi uyarıyor. Ortadoğu'da, Kafkaslarda ve nihayet Ortaasya'daki paylaşım alanlarında ortaya çıkan yeniden yapılanmanın tam da merkezinde yer alan Türkiye'de gerek siyasal açıdan ve gerekse toplumsal açıdan gerekli standartların tutturulması, yasal bir alt yapının ve siyasal bir yeniden yapılanmanın önkoşullarının güvencelere bağlanması kaçınılmaz görünüyor. Bu nasıl olur? Türkiye'yi yönetenler, ne zaman işin farkına varırlar ya da ne zaman hangi biçimler içinde bu yeni yapılanma Türkiye'ye dayatılır göreceğiz. Ancak, bu süreç içinde Türkiye, Kürt sorununa demokratik bir çözüm bulmak zorunda. İç politika çok seviyesiz bir biçimde körüklenen Ermenistan'la ilişkilerini yeniden gözden geçirip, düzenlemek zorunda. Kıbrıs dosyasını kapatmak ve hapisanelerin kapılarını açmak zorunda.

Ortaya konan strateji bu günden yarına gerçekleşmeyeceği için, yukarıda sözünü ettiğimiz değişimler de bu günden yarına gerçekleşmeyecek. Ama, gerçekleşmesini önlemek mümkün değil.

Geçtiğimiz günlerde annesinin vefatından ötürü Başbakan Tansu Çiller'e, ABD Başkan'ı Clinton'un gönderdiği mektup bu nedenle özel bir önem taşıyor. Bir başsağlığı mektubuna sığdırılması gereken tüm tezler sığdırılmıştır ve bu tezler artık ABD'nin resmi tezleri durumundadır.

Buna göre ABD, Türkiye'ye Çekiç Güc'ün bir süre daha Türkiye'de kalmasını gerektirdiğini söylüyor. Bu, Kürt Federe Devleti'nin şemsiyesi altında sürdürülen Irak politikasının devam edeceği anlamındadır. Biçimi değişebilir, ancak, Irak'a karşı uygulanan ambargonun henüz istenen hedeflere ulaşmadığı için, üzerinde fazlaca bir değişiklik yapılmayacağına işaret ediyor. Diğer yandan, ABD'nin, Gümrük Birliği konusunda Türkiye'yi destekleyeceği mesajı veriliyor. Bu desteğin karşılığında Kıbrıs sorununda ABD tezinin Türkiye tarafından hayata geçirilmesi için söz isteniyor. PKK'ya karşı sürdürülen askeri harekate ABD fazlaca karışmıyor, ancak Kürt sorununa demokratik, adil bir çözüm istiyor. İşkencenin rahatsız edici varlığına yapılan vurgulamaya, Kürtle-

rin kendilerini ifade etme özgürlüğünün artık kapıya dayandığını anlatıyor. ABD'nin Ortadoğu, Kafkaslar ve Ortaasya'da yürürlüğe sokmayı planladığı girişimler için, Türkiye'nin demokratikleşmesinin zorunlu olduğu ise özel olarak belirtiliyor.

Başkan Clinton'ın, Başbakan Çiller'e yazdığı mektubun tem metni şöyle:

" 22.2.1995

Sayın Başbakan,
Annenizin vefatını duyduğumda çok üzüldüm. Hatırlıyorum, beni en son ziyaret ettiğinizde annemin vefatının üzerinden kısa bir süre geçmişti. Lütfen, eşimin ve

da dahil olmak üzere Türk-Amerikan ilişkilerini gide-rek artan bir şekilde etkilemektedir. Bu eğilimi tersine çevirmek için yapabileceğimiz her şeyi yapmak üzere sizinle yakından çalışmak isterim.

Bildiğiniz gibi dünyadaki hiçbir ülke ABD kadar terörizme karşı kararlı bir tutum almamıştır. Ve ben PKK ile mücadelede güvenlik önlemlerinin uygun bir şekilde kullanılmasını tamamen destekliyorum. Aynı zamanda bu mücadele Türkiye'nin uluslararası yükümlülükleri ve insan hakları standartlarına uygun olacak bir şekilde yürütül-

●●●Kürtler ne içerde ve ne de dışarda, taraf olma etkisine ya da gücüne sahip kurumlara sahip değiller. Mevcut illegal örgütlerin herhangi bir biçimde politik temsil statüsü yok. PKK'nın politik temsil düzeyinde taraf olarak kabul edilmesi de mümkün değil. Bu bağlamda Kürtlerin, kabul edilebilir bir politik temsil gücüne kavuşmaları gerekiyor. Ayrıca, Kürtler kabul edilebilir taleplerin sahibi olmalıdırlar.

benim başsağlığı dileklerini kabul edin.

Kuzey Irak'taki çok uluslu gücün görev süresinin parlamento tarafından uzatılmasında gösterdiğiniz liderliğe teşekkür ediyorum. Biliyorum, kolay değildi. Ancak, bu uzatmanın Türkiye'nin ABD'nin ve uluslararası toplumun uzun vadeli çıkarlarına hizmet edeceğine inanıyorum.

Ortaklığımız Avrupa'da, Balkanlarda, Kafkaslar'da ve Ortadoğu'daki istikrar açısından çok önem taşımaktadır. Türkiye'nin sükunetle savaşı ortasında hayatı ve yapıcı bir stratejik rol oynaması kaderidir. Türkiye'nin Avrupa'da stratejik, politik ve ekonomik olarak tam yerini aldığını görmek benim arzumdur. Bu hedef doğrultusunda Avrupa Birliği'yle Türkiye arasındaki Gümrük Birliği'nin gerçekleşmesi için ABD'nin desteğinin devam edeceğini size temin ederim. Bu ortaklığın Avrupa'daki istikrar ve refaha katkıda bulunacağına eminim.

Kıbrıs konusunda Türkiye'nin gösterdiği yardım ve esnekliği takdir ediyorum.

İnsan hakları, Türk-Amerikan ilişkilerinde işbirliğimizi artırmamızı ve kişisel katkımızı gerektiren bir konuyu oluşturmaktadır. Bu konuyu yönetimin bütün iyi niyetli çabalarına karşın ikili işbirliği programları

melidir. Ne yazık ki, güvenlik güçlerinin Türkiye'nin Güneydoğusundaki uygulaması, işkence yapıldığı iddiaları ve ifade özgürlüğü üzerindeki kısıtlamalar hakkındaki ısrarlı raporlar birçoklarının aşırılıklar yapıldığı yönünde soru sormalarına yol açmıştır.

Sizin Türk-Amerikan ilişkilerine verdiğiniz kişisel önem ve insan haklarına gösterdiğiniz saygı gayet iyi bilinmektedir. Sizin öncülüğünüzde demokratik önlemleri içeren bir paketin hazırlanmış olduğunu öğrendim.

Bu paketi parlamentodan geçmesi demokrasiyi güçlendirecektir. Bu önlemlerin benimsenmesi ile Güneydoğu'daki sivillerin korunmasına ve işkencenin önlenmesine yönelik adımlar, benim, ülkelerimiz arasındaki stratejik işbirliğinin devamına yönelik kamu desteğinin güçlendirilmesi için harcadığım çabalara yardımcı olacaktır.

En iyi dileklerimle."

*

Görüldüğü gibi, ABD'nin Türkiye'den istedikleri ile Batı Avrupa'nın istedikleri aşağı yukarı aynı noktalarda kesişmektedir. Bu durumda, üzerinde hesap yapılan Kürtlerin durumu nedir? Kürtler Dünya düzeyindeki bu pazarlıkların neresinde durmaktadırlar? Realite'de üzerinde ısrarla dur-

duğumuz bir genel çerçeve var. Buna göre, Ortaasya dünyaya açılmak istiyor, mallarını dünya pazarlarına çıkarmak istiyor; bunun yanında Dünya Ortaasya'ya girmek, Ortaasya pazarında yer kapmak istiyor. Bu ilişkiler bütünü ile birbirine bağlı ve bağlantılıdır ve Kürt sorunu da bu bağlantılar içinde yer almaktadır. Bu nedenle Kürtlerin kendi sorunlarını somut siyasal söylemler halinde öne çıkarmaları gerekiyor. Soyut ve fakat ajitatif söylemlerin bu süreçte katkıları olmayacak. Genel formülasyonlarla bu süreçte politika üretmek, hiçbir şey yapmamak demektir. Bu kesin. Kesin olan bir şey daha var: Kürtler ne içerde ve ne de dışarda, taraf olma etkisine ya da gücüne sahip kurumlara sahip değiller. Mevcut illegal örgütlerin herhangi bir biçimde politik temsil statüsü yok. PKK'nın politik temsil düzeyinde taraf olarak kabul edilmesi de mümkün değil. Bu bağlamda Kürtlerin, kabul edilebilir bir politik temsil gücüne kavuşmaları gerekiyor. Ayrıca, Kürtler kabul edilebilir taleplerin sahibi olmalıdırlar. Kimilerinin tartışmaktan, istismar konusu haline getirmekten zevk duydukları bağımsız-birleşik Kürdistan şiarı bu bağlamda, politik örgütlerin ya da sorumluluğu tartışma götürür. Bireylerin elinde işleme bir silah olarak kullanılmaktadır. Fazla anlamlı değildir. Önemli de değildir. Kürt Federe Devleti de-facto bağımsız bir devlettir ve fakat Kürtler bu de-facto bağımsız Kürt devleti için parmaklarını bile kıpırdatmamaktadırlar. Türkiye'de Kürt kimliğinin tanınması ve buna anayasal bir dayanak bulunması ise çok önemlidir. Kürtlerin Türkiye'de kendilerini hayatın her alanında ifade etme hakkı ve bu hakkı kullanma özgürlüğü ise çok şeydir. Avrupa'dan bir Realite okuyucusu "Bu kadar kan bir nüfus cüzdanı için mi aktı?" diye soruyor. Kimlik sorunu, nüfus cüzdanı sorunu değildir. Ulusal kimliğin, ulusal ve uluslararası düzeyde tasdik ve tescil edilmesi demektir. Bu da Kürtler için bu gün hayati derecede önem taşımaktadır. Hele hele milyonlarca insanın Batı'da yaşamaya bir hayat tarzı olarak benimsediği bir dar geçitte, bu hayati sorun iki misli daha fazla önem taşıyor. "İnsanlık, önüne çözümlenebilecek bir sorun haline gelmiştir ve insanlık bu sorunu çözmek üzere önüne koymuştur. Kürtlerin taraf olarak var olmadığı bir çözüm ise kalıcı olmayacaktır. Türkiye'de Kürt siyasi hareketleri ise taraf olmaktan kaçmak için ne mümkünse onu yapmaktadırlar. Ve hayat devam ediyor!